

nebeška vrata. Pomislite tudi, da bo hotelo mnogo ljudij v samostan!“

Tonček izgine v zakristijo, ljudje pa zašumé in se usujejo iz cerkve. Hiteli so v oddaljena sela že lačni in žejni. Mnogim je sicer dejala vest, da so ravnali napačno, ko so šli za tem neznanim človekom, a tolažili so se s tem, da so videli in tudi sami dosegli svetost, kakoršne se ne morejo nikdar naučiti od duhovnikov. Kateri duhovnik neki je tako ubožen, tako slabo oblečen, tako oster proti samemu sebi, tako vnet za pokoro in za pravo svetost, kakor ta mož?

„No, sedaj si videla! Ali ti nisem pravila, da so še sveti ljudje na zemlji? Sedaj veš, kaj stôri! Pa kako si mu še všeč, gotovo se bo zate posebno potrudil“, izpregovori Marijanka.

„Nič mi ni dejal, kaj naj storim.“

„I-i, kaj ni dejal, da vrzimo vse blago od sebe? In mož ni blago — posvêtno blago? Veš, mož je pol pekla, dejal je že jedenkrat naš lepi Tonček. Zato se ne smeš omožiti.“

Ker Marjetica ničesar ne odgovori, vpraša ona:

„Ali pojdeš na Cikavo k Materi Božji?“

„Pojdem, ako mi bo mogoče.“

„Zdi se mi, da nimaš pravega razuma za sveto stvar, da nisi nič kaj vneta. Kako je to? Ali je res tvoja pobožnost navidezna?“

Poslednje očitjanje je zbôdlo Marjetico. Pobožna bi bila rada, toda Tončku vendar ne more zaupati in verovati. Njegovo početje se ji je zdelo nespodobno za cerkev in celó smešno. „In kdo mu je dal oblast“, vprašala je samo sebe, „da tako dela v cerkvi? Od kod ima pravico, da kliče ljudi skupaj?“ Vendar si ni upala povedati teh ugovorov Marijanki, da ne bi slišala zopet očitjanja.

„Bila sem danes šele prvič tukaj, videla sem precêj novega in nenavadnega, zato se ne morem še prav odločiti.“

„Oj, dostikrat je treba priti, potem se človek razvname in utrdi!“

V takih pogovorih sta hiteli v dolino, kjer je Molčinova mati skrbno in radovedno pričakovala ljubljene hčerke, toda oče je robantil, kam se je zateknila, in karal mater, zakaj bolj ne pazi nanjo.

Gori pri Sveti Ani pa ni bilo več sledú one svetosti, ki se je šopirila pred dobro uro. Lepi Tonček se je norčeval iz bebastega ljudstva ter s svojimi osebami uganjal razne burke, katere so bile vredne hčerke pekla. Res, peklo je bilo poslalo „svetega Tončka“, da je motil ljudstvo, kvaro delal sveti veri, jemal duhovščini veljavo, nasprotnikom pa dajal priliko za zaničevanje prave pobožnosti. (Dalje.)

Tlačanje.

(Povest. — Spisal Podravski.)

Na desnem dravskem obrežju, dobre pol ure od Dravograda, stoji podrtina nekdanj slovečega gradú, ki se je imenoval nemški „Puchenstein“, katero ime pa so Slovenci prekrstili na „Pogštanj“. Tikoma pod gradom stoji obširno poslopje, kateremu še dandanašnji pravijo „grajščina“, dasitudi o uradnikih ali velikaših, ki so nekdanj, bivajoč v tem obzidju, stiskali uboge kmete-tlačane, ni danes več ne duha ne sluha. Že so vsi pod zemljo, kamor so morali iti radi ali neradi; med ljudstvom je ostal samo spomin njihovih okrutnostij, s katerimi so se znašali nad podložniki. Gorjé jim je bilo, če niso o pravem času odšteli davka in desetine, ali če so zamudili kak dan „rabote“. Najživeje je še ostal ljudem v spominu poslednji potomec teh velikašev, z imenom Kometar, ki pa je v viharnem letu 1848. izgubil svojo poprejšnjo oblast ter se moral umakniti drugim, v Marnerbergu nastanjenim c. kr. uradnikom. Ker pa tu ne mislim opisovati življenja teh velikašev ali zgodovine njih slovečega gradú, bodi dovolj, da poznamo lastnika samo po imenu.

Grad „Puchenstein“ je imel v zgodovini Slovencev na desnem dravskem obrežju prav imenitno mesto. Skoro vse kmetije, kar se jih nahaja dandanašnji na severozapadnem Pohorju, bile so njegova last. Kmetje, bivajoči na teh zemljiščih, morali so oddajati v grad davek in desetino ter hoditi na raboto. Ta je trajala včasih po več tednov; ker so jo morali kmetje opravljati vsigdar takrat, kadar so imeli sami doma največ opravkov, bila je zanje seveda huda nadloga. Pa tudi sicer ni bila ta rabota nič prijetna. Treba se je bilo le nekoliko zameriti grajskemu valpetu ali premalo nizko se prikloniti gospodu grajščaku, pa so ubogega tlačana pretepli ali celó pobili na smrt. Četudi so tlačanje imeli s seboj svojo hrano, vendar še toliko časa jim gospoda ni privoščila, da bi jo mirno použili.

Uro daljave od pogštanskega gradú stoji mala, toda prijazna vasica Trbonje. Nekaj malih kmetij, cerkev, župnišče — to je vse. Če so bili okrutnosti in trdosrčnosti pogštanskih veljakov siti že drugi, oddaljeni kmetje, koliko bolj je mogočnost teh velikašev presedala še

Trbonjčanom! Saj jih je grajska gospóda često obiskavala ter se vtikala celó v njih rodbinske razmere. Možili in ženili so se le, kakor je ukazala in privolila grajska gospóda, ki pa je imela v tej stvari čestokrat svoje pomisleke, zlasti če je bil ženin še krepak in mlad ter sposoben za vojaško suknjo, ali nevesta za preprostega „kmetavzarja“ — prezala. Gospóda je zaukazala, in kdor se je ustavljal njeni volji, značilo je toliko, kakor bi bil nasprotoval volji samega cesarja.

I.

Bilo je jeseni leta 1847. Solnce je prijazno obsevalo opustošena polja, vas in sadna drevesa, na katerih je le tu pa tam še visel kak ormeneli list. Ljudje so spravljali s polja poslednje sadeže ali pa grabili odpadlo listje za steljo po zimi. Tudi pri Podlesnikovih so bili že od ranega jutra na njivi ter so pulili repo. Toda kaj! Kjer je malo delavnih rok, tam se delo neče urno odsedati. Podlesnikova kmetija je bila sicer izmed najvzlednejših v vasi, vendar to leto niso imeli ptujih služabnikov, češ, naj delajo namestu njih otroci, da se že v rani mladosti privadijo dela. Starejši sin Francè je oskrboval živino ter v prostih urah pomagal sestrama in materi na polju, gospodar pa je nadziral delo, kosil, grabil ter popravljaval gospodarsko orodje, če se je pokvarilo. Imel je že nad šest križev na hrbtu, pa na videz je bil še trden. Svoja najboljša leta je prebil med vojaki; njegovo življenje se je že nagibalo proti jeseni, ko se je tu nastanil, kupil si to zemljišče ter se naposled oženil z dovoljenjem gospoda grajščaka. V zakonu je dobil troje otrok, ki so bili sedaj njegova vrla podpora na stare dni, ker so postarana roditelja že lahko v marsičem nadomestovali. Toda to njegovo zakonsko srečo je kalila čimdalje mučnejša skrb za sina Franceta; bližal se je namreč onemu usodnemu dvajsetemu letu, ki tolikokrat razdere srečo in mir marsikatero rodbine in hiše. Mislil je in mislil ter naposled pogodil nekaj, kar je spoznal za najprimernejše, da se za zmerom odkriža skrbij, če se mu le posreči.

„Lep dan imamo“, rekel je svoji ženi, ki je pobirala izpuljeno repo v jervas ter jo nosila na blizu stoječi voz, „toda bojim se, da utegne biti poslednji dan babjega leta. Vreme se pač kmalu izpremeni in prej, nego si želimo, dojde zima in potem — —? Kaj praviš ti na to?“

„Jaz?“ začudi se žena. „Tudi jaz mislim tako, zato pa tako hitim, ker bi rada, da spravimo danes repo pod streho. Samo to me boli, da sem že tako opešala in nimam več tiste moči kakor nekdanj.“

„Veš kaj?“ nadaljuje gospodar, ter se ozrè po otrokih, ali niso nemara preblizu, da ne bi slišali njun razgovor, „starost se bliža, starost, in dobro bi bilo, ko bi si mogel človek na stare dni nekoliko oddahnuti. Toda zdi se mi, da za naju se šele sedaj bliža pravo trpljenje. Kolikorkrat koli pogledam našega Franceta, vsigdar se mi uriva slutnja, da ga kmalu izgubiva. Zdrav je in močan, dobro se mu bo prilegala vojaška suknja.“

„Ne govôri mi tega“, odvrne žena, „saj veš, da me že ob tem spominu strah pretresa. Pa — ali se res ne dá pomôči? Če si nosil vojaško suknjo ti, potem vendar ni treba, naj jo nosi še tvoj sin. Poskusi no, če bo šlo, da ga oprostiš!“

„To sem se tudi namenil in upam, da mi ne izpodleti“, odgovori gospodar. „Ne smem odlašati. Če bomo danes s to repo gotovi, pojdeva kar jutri v grajščino, kjer dam prepisati nanj svojo kmetijo. Potem ga mi vsaj ne vzamejo k vojakom.“

„Bog vama daj srečo!“ odvrne oveseljena žena. „Pa kmetija sama ga ne bo držala; treba bo, da se tudi oženi. Oženjenih ne bodo jemali.“

„Nû, naj se pa še ta predpust, če hoče! Za nevesto mu menda ne bo sile.“

„Ali pa veš, katero bi jaz najrajša imela za sinaho pri hiši?“ vpraša žena ter moža pozorno pogleda. Ko pa ta zamišljen le molči, reče sama:

„Kosovo Lucijo, saj jo poznaš. Boljše ne najdeš, če jo tudi greš iskat križem sveta. Dote ne bo imela premnogo, ker je doma veliko otrok, toda denarja nam ni treba. Francè bo potreboval le pridne in delavne gospodinje, in taka je Lucija od pête do glave. Pa tudi čedna je in ravno oni le dan mi je pravila, da bi šla rada kam prav daleč, samo da pride temu grajskemu valpetu izpred očíj. Za trdno vem, da rada vzame Franceta.“

„Če bo le njemu všeč, jaz mu ne branim“, odvrne gospodar ter vzdigne z ženo napolnjeni jervas, da bi ji pomagal nesti ga na voz. „Meni je samo za to, da ostane fant pri hiši. Tebi sevé ne bo sile, če ga vzamejo, ker imaš še deklini, toda jaz nimam nikogar, ki bi kaj opravil namestu mene; sam pa sem že tudi star in slab.“

„Meni ne bo sile, praviš!“ začudi se žena, nesoč jervas k drugemu kupu repe. „Káko srce bi morala vendar imeti, da bi se mi ne stožilo za odešlim otrokom? Če ga vzamejo, verjemi mi, da je Francè za naju izgubljen. Kaj naj počnemo same ženske pri hiši?“

„Pa ga povprašaj, ali mu je všeč, da se oženi“, naroči ji gospodar. „Toda to stôri kmalu, še nocoj, ker morda jutri vse ob jednom opra-

viva. Grajščak bo morda povprašal, ali ima nevesto že izbrano, kakor je njegova navada. Če mu bo po godu, privolil bo, da se oženi, in nadležne skrbi bo konec.“

„Saj ga tudi povprašam takoj, samo dvomim, pojde-li to tako gladko, kakor želiva. Če bi tudi grajščak privolil, upiral se bo valpet, ki jo namerja dobiti v kremplje. Toda Bog daj, da se motim.“

„Kdo se bo brigal za valpeta, samo če sta ona dva drug za drugega“, odgovori Podlesnik ter pomaga odnesti vnovič napolnjen jerbas na voz. Ker pa je bil ta že poln, pokliče gospodar Franceta ter mu naroči, naj skoči domov po živino, da voz domov odpelje.

Francè je hitel ter kmalu došel na polje z voloma in drugim praznim vozom. Ko je peljal polnega, naložila sta oče in mati zopet praznega, sestri pa populili še ostalo repo na njivi. In predno se je solnce skrilo za vrhove, bila je njiva prazna ter nujno delo dokončano. Mati je pripravljala večerjo, Podlesnik pa je odšel na kratek pogovor k sosedu Kosu, želeč potihoma zvedeti, ali res misli sosed kmalu možiti svojo hčer, ali jo rajši pustiti za nekaj časa na ptuje. Francè je po dovršenem delu odgnal vola na trato, da sta se še malo popasla, sam pa se je brezskrbno oziral po okolici, da bi videl, kje imajo še kaj pridelkov na polju. Niti slutil ni, kaj sta mu namenila oče in mati. Močno pa se je začudil, ko ga je pozvala po večerji mati v sobico ter mu rekla:

„Oče so mi rekli, da pojdetaj jutri na Pogštanj v grajščino, da dadó prepisati nate kmetijo. Radi bi te rešili vojaške suknje. Naročili pa so mi, naj te vprašam, ali se boš hotel tudi ženiti, ker potem boš varnejši. Ali že imaš katero izbrano?“

„Kaj vam je vendar prišlo v misel?“ odvrne Francè, in rdečica mu pokrije lice. „Saj nisem mogel, nisem smel izbirati, ker sem vedel, da bi bilo vse zastonj. Mislim pa, da za nevesto ni take sile.“

„To tudi jaz mislim, samo nekaj je, kar nas priganja, da ne preišljujemo dolgo. Grajščak bo hotel vedeti, katero misliš vzeti; če mu že jutri poveš, morda vama takoj dovoli. Katero bi torej hotel vzeti?“ sili vanj skrbna mati.

„Če je tako“, odvrne Francè, „povem vam, da nečem nobene druge, kakor Kosovo Lucijo. Če mi mislite vsiliti katero drugo, pa rajši pustim kmetijo ter grem k vojakom.“

„Kosovo Lucijo!“ začudi se mati vsa vesela, da je sin tako pogodil njeno željo. „Nu, bomo videli. Mislim, da se bo rada možila, ko ji valpet dela toliko preglavice.“

„Kdo bi se brigal za valpeta, saj nismo v njegovem strahu!“ odgovori Francè ter stisne pesti. „Če bo kdaj moja, potem ne bo hodil več za njo. Saj ni samo ona na svetu.“

„Prav, prav, in znaj, da bi tudi meni bila ona najbolj všeč. Sedaj pa pojdi po očeta, ki so odšli h Kosu, in če se ti zdi, pa se še kaj pomenita o tej stvari.“

Francè se urno zasučè na pèti in z brzimi koraki odide k sosedu. Bil je res kaj zal in krepak mladenič, da ga je bilo veselje videti. Misel, da kmalu postane gospodar, da si poišče tovarišico življenja in tako odide vojaški suknji, pospeševala je njegove korake, da si je bilo to nepotrebno, ker k sosedu itak ni bilo daleč. Mati je zrla za njim, ko je stopal po veži, potem pa je šla pomivat posodo in pripravljat večerjo za očeta. Radovala se je v duhu, da kmalu pridobè v hišo izvrstno gospodinja: računala je, kako in kje bodo še zboljšali gospodarstvo, koliko prašičev bodo redili, in osnovala več podobnih načrtov. „Samo, da bi se le Lucija ne branila“, mislila si je, „zakaj katere druge si ne želim k hiši.“ Pospravivši vse v kuhinji, odšla je v sobo, kjer sta obe hčeri lupili krompir, in tu molila dolgo večerno molitev, ne pozabivši vplesti va-njo tudi prošnjo „za dober namen“, in ta namen ji je bil: srečna ženitev njenega sina. Ko po končani molitvi očeta in Franceta le ni bilo domov, naroči deklicama, naj še nekaj časa čujeta, če nista preveč trudni, češ, da tudi sama pojde pogledat, kaj imata, da nobenega ni več nazaj. Deklici sta res nekaj časa bedeli; ker pa se izmed onih nihče ni vrnil, šli sta naposled leč, čudeč se, kako more človek po težkem delu tako dolgo vasovati. Revici nista znali, da bo ta korak odločilen za vse življenje njenega brata. Kmalu pa sta zaspali in le kakor v sanjah čutili, kdaj so se vrnili oni trije.

Med tem pa so imeli pri Kosovih naši znanci važne pogovore. Lucijina roditelja nista nasprotovala snubcu, ker sta poznala Podlesnika in njegovo rodbino kakor sama sebe ter bila le vesela, da sta dobila za Lucijo tako bližnjega ženina. Dogovorili so se torej do dobra, koliko preužitka bodeta dobivala Podlesnik in Podlesnica, koliko dote prinese nevesta k hiši in kdaj se ima obhajati svatba. Ni se torej čuditi, da Francè to noč ni mogel zaspati, ko je prišel domov z očetom in materjo. Vse mu je bilo tako nenadno in nepričakovano, da mu je razburjalo glavo in odganjalo spanec. Še predno je svitalo, bil je že po koncu ter šel pokladat klaje živini, potem pa je zdirjal za kratko časa k sosedovim. Tu je našel Lucijo že v kuhinji, izpregovoril ž njo par besedij ter dobil od nje v dar vršič rožmarinov.

II.

Gosta megla je pokrivala vso podravsko dolino, ko sta se napotila Podlesnik in njegov sin proti Pogštajnu. Oba sta bila prazniško opravljena, dasi ni bila nedelja; sin Francè je imel tudi rožmarinov vršič za klobukom. Bil mu je ta vršič v znamenje obljube in v zastavo, da hoče Lucija biti njegova vse žive dni, da jo torej sme imenovati grajščaku kot svojo nevesto.

Srečen mladenič! Vso prebedelo noč si je zidal gradove v oblake ter si domišljal, da je ni sile, ki bi mu jih mogla razdreti. Biti sam svoj gospodar, imeti na svoji strani tako marljivo in zalo ženkico, kakor je bila Lucija: kaj ši naj mlado njegovo srcé poželi še več? Res, da ga je mikalo včasih pogledati nekoliko po svetu; res je, da bi imel za to največ prilike, ko bi postal vojak: toda take sreče, kakoršna ga je čakala doma, ne bi zamenjal sedaj z najvišjim vojaškim dostojanstvom. Čutil je, da bi mu bilo neizrekljivo hudo, ko bi ga sedaj odtrgali od domačega ognjišča, od ljubljene neveste in rojstvene vasi ter ga pognali v daljnji svet. In da se to ne zgodi, zato se hočeta potruditi pred vsem njegova skrbna roditelja. O, kako jima je hvaležen, kako iskreno ju zato ljubi! Najrajši bi bil kar sam dirjal na vso sapo proti grajščini ter kmalu dovršil to, kar je treba še opraviti. Toda niti za korak se ni hotel oddaljiti od svojega očeta, ki je po polzki poti težko stopal ter moral večkrat obstati, da se je oddahnil.

„Moje nogé niso več za hojo“, zamrmral je nekaterikrat, ko se mu je spodrsnilo toliko, da je malone padel. „V mladih letih je bilo drugače. Skoro polovico Evrope sem prehodil, pa še doslej nisem izkusil, kako nogé bolé. Že vidim, da bo treba kmalu misliti na odhod s tega sveta, zato bi rad še poravnal svoje stvari, dokler še morem. Da bi nama le grajščak ne delal ovir!“

„O smrti mi še ne govorite, očé“, odvrne Francè otožno, „saj imate še ob čem živeti. Počakajte, ko jaz prevzamem gospodarstvo, ko se oženim, ne bo se vam treba več toliko truditi, in lahko bodele počivali. Ker pa se čutite slabega in ste se že toliko pehali po svetu, ne bo nama nasprotoval tudi grajščak; saj bo njegova škoda, če mu nihče ne bo hodil več na raboto. Ker pride večkrat k nam, dobro pozna naše razmere.“

„Ravno to tudi je, kar me nekoliko skrbi“, reče Podlesnik ter si obriše potno čelo. „Ljubše bi mi bilo, ko bi jih ne poznal tako dobro. Mati je že včeraj rekla, da dvomi, bo-li on sploh dovolil ti ženiti se, ker mu bržkone nevesta ne bo ugajala. Zlasti bo hudó, če je res,

da jo zalezuje njegov valpet, ki ni trohice boljši od samega hudirja.“ To rekši, seže v žep, iz katerega privleče tobačnico, da si s tobačnim prahom razvedri mračno glavo.

„Nič se ne bojte, očé“, jame ga tolažiti Francè, ki ni mogel umeti, zakaj bi bil kdo tako hudoben, da bi oviral svojega bližnjega v sreči. „Valpet se je Luciji morda res laskal, kakor je navajen, ker si je mislil, da se tudi ona zateleba vanj. Sedaj pa, ko vidi, da je njegov trud brezuspešen, izbil si jo bo iz glave; saj ne more biti drugače. Nalašč nesem s seboj ta rožmarin, da se malo pobaham pred njim, ker vem, da bo ves zelen, ko ga zagleda.“

„Torej ti ga je dala Lucija?“ vpraša očé ter pogleda po Francetovem klobuku.

„Da, danes zjutraj, predno sem se napravil na pot.“

Očé ga nekaj časa gleda, naposled pa reče:

„Jaz bi ti svetoval, da ga rajši spraviš, ker morebiti ga šele prav razkačiš ž njim, kakor purana z rdečim robcem.“

„Ko bi ga tudi, skrival ga pa ne bom. Kaj mi more? Čeprav se dela ošabnega, vendar vsemogočen še ni.“

„Čuvajva se le, da si ne nakopljeva njegove jeze“, zabičuje očé, ter jame zopet urneje stopati poleg sina. Nista pa že imela več daleč, ker gozd, po katerem ju je vodila pot, postajal je čimdalje redkejši, précej za gozdom na planjavi pa je stala grajščina.

Ko dospeta kraj gozda, pridrvi jima nasproti grozno lajajoč velik pes ter jima renčeč pokaže svoje bele zobé. Zagnal bi se bil vanja, ko bi se ne bil ozval glas valpetov, ki je stal na pragu.

„Nù, kaj pa je vaju prignalo takó zgodaj?“ vpraša ju na videz prijazno valpet, ko se mu približata. „Veselilo me bo, če vama morem s čim postreči.“

„Zahvaliva, gospod!“ odvrne ponižno Podlesnik ter se odkrije. Tudi Francè se stegne po svoj klobuk, ne meneč se za to, da s tem obrne valpetovo pozornost na rožmarinov šopek.

„Če ste tako prijazni, gospod“, nadaljuje Podlesnik, „popeljite naju h gospodu grajščaku, katerega sva prišla nečesa prosit. Kaj ne, milostljivi gospod so v svoji sobi?“

„Gospod še niso vstali“, odvrne valpet. „Če pa le hočeta ž njimi govoriti, morata počakati. Stopita v to-le pisarno ter sedita.“

„Nù, pa počakava“, odvrne očé ter stopi za valpetom v sobo. Précej za njim je vstopil tudi sin Francè. V pisarni zagledata nekaj miz, za katerimi sta sedela dva pisarja ter nekaj čečkala na papir z dolgimi gosjimi peresi. V enem kotu je bilo v odprti omari nakopičenega mnogo papirja in nekaj debelih knjig, v drugem poleg

peči pa nekaj slamnatih stolov. Podlesnik, stopivši v sobo, prijazno pozdravi pisarja, in ker se nista zanj zmenila, poišče si prazen stolec ter sede; istotako tudi Francè, ki pa je že pred vrati snel klobuk ter ga vrtel med prsti.

Valpet se je delal, kakor da gré buditi grajščaka; toda ni se drznil tega storiti, ker bi bil s tem prišel v hudo zamero. In dolgo sta morala čakati naša znanca, predno je stopil grajščak, gospod Kometar, v sobo.

Naša znanca vstaneta s sedežev in se globoko poklonita, želeč gospodu dobro jutro. Grajščak jima le nekoliko odkima z glavo, potem pa stopi k pisarjema, da pregleda njuno delo, in šele čez nekaj časa se približa Podlesniku.

„No, kaj te je privédlo sém?“ vpraša na videz radovedno starega kmeta, katerega je dobro poznal, ker je bival v njegovem obližju. „Davek si mi že plačal, ženil pa se menda ne boš, ker še nisi vdovec in si že nekoliko prestar.“

„Star sem, milostljivi gospod, star in na ženitev res več ne mislim. Pa tega-le svojega sina, če milostljivi gospod dovolite, oženil bi rad ter mu danes v ta namen izročil svojo kmetijo.“

„Ta je pametna“, odvrne grajščak ter pozorno pogleda Franceta. „Saj za tvoja stara leta bilo bi pač bedasto, ko bi se še pehal z gospodarstvom, zlasti ker je imaš komu izročiti. Toda samó ne vem, če pojde to tako gladko. Tvoj sin bo moral še poprej k novačenju.“

„Ponižno prosim, milostljivi gospod: če vi dovolite, da mu izročim kmetijo, tega menda ne bo treba. Saj je ta jedini sin izmed mojih otrók; imam samo še dve hčerki, ki sta vrhu tega še dokaj mlajši. Midva z materjo sva že oba priletna in potrebna podpore na stare dni. Blagovolite biti, milostljivi gospod, tako dobri ter dovolite, da mu izročim kmetijo, ki ga bo držala.“

Grajščak nekaj časa premišljuje, gre parkrat sém in tje po sobi, naposled pa pozove valpeta ter mu reče:

„Tebi so dobro znani prebivalci v Trbonjah, torej povej, ali je resnica, kar govori ta kmet, da ima samó jednega sina, druge pa da so deklina?“

„DOM in SVET“ 1895, št. 1.

„Resnica je, kar pripoveduje“, odvrne valpet ter uprè pogled v Francetov klobuk. Šele sedaj je bil zapazil oni rožmarinov vršič.

„Hm, ti mu izročiš kmetijo ter ga oženiš“, jame govoriti kakor sam s seboj grajščak, „potem pač res pojde. Rad bi torej dal napraviti pismeno pogodbo, katero naj tudi jaz podpišem, kaj ne! Kje pa imaš priče?“

„Priče!“ ponovi Podlesnik. „Nanje sem pa bil res pozabil, ker nisem niti vedel, da bodo

Notranjščina cerkve na Ptujski gori.

tu potrebne. Morda bi pa gospod valpet hotel biti za pričo?“

„Lahko, ker te dobro pozna. Le povej, kako ste se dogovorili zastran preužitka, ta gospod bo pa pisal.“ Ob teh besedah pokaže grajščak na pisarja, ki je sedel pri najbližji mizi ter mahoma vzel pôlo papirja, da na-njo napiše dogovorjeno pogodbo.

„Poprej si rekel, da hočeš sina oženiti. Ali pa ima nevesto že izbrano?“ vpraša grajščak.

„Ima jo, in če milostljivi gospod želite zvedeti, pa povem, da bo Kosova Lucija njegova žena.“

Komaj je izrekel mož te besede, obledi valpet kakor zid, pa mahoma se zopet ojunači ter z ostrim pogledom pomeri Franceta.

„To je ona čedna deklina“, nadaljuje grajščak, „o kateri gre govorica, da ji daleč ni jednake. Nù, dobro, naj jo pa vzame, če misli, da bo srečen ž njo.“ Zopet stopi k pisarju ter mu nemški pové, kako naj piše pogodbo, nato pa odide s počasnimi koraki iz sobe. Mahoma pa jo pcedi tudi valpet za njim.

Kaj sta se zunaj dogovorila, tega nista slišala Podlesnikova. Jela sta hvaliti v duhu Boga, da pojde, kakor je videti, vse tako gladko. Pisar si je bil že pripravil pero ter menil že kar začeti pisati, ko se vrata hipoma odpró in grajščak stopi v sobo.

„Veš kaj, stari“, pravi, obrnivši se k Podlesniku, „iz te moke ne bo kruha. Prenagil sem se, tvoj sin mora poprej k novačenju. Ko bi jemal katero drugo, pa bi šlo; toda Kosovo Lucijo — tega pa res ne morem dovoliti.“

„Jaz bi si pa drznil misliti, da milostljivemu gospodu ni mnogo na tem, ali vzame to ali drugo, saj bo sam živel ž njo“, jame se opravičevati Podlesnik. Pa kmalu se je kesal izgovorjenih besed, zakaj grajščaku se naježé obrvi in oči zaleskečejo.

„Ti mi še ugovarjaš — ka-li!“ zarohni nad kmetom. „Kdo pa si? Ali si že pozabil? Tvoj sin pa mora k novačenju, tu ne pomaga več ni bev ni mev. Če bi se mislil v določenem času skrivati, gorjé mu!“

„Toda, milostljivi gospod, kaj bo pa z raboto?“ zajeclja bojazljivo Podlesnik.

„Ne besede več; tvoja skrb je, da mi jo opraviš v pravem času, ali pa najmeš koga drugega namesto sebe. Kaj še stojita! Le pojdita, za danes sta že opravila!“

Po teh besedah izgine grajščak skozi stranska vrata, in tudi našima znancema ni kazalo drugega kakor pobrati se od tod. Molčé odideta iz sobe.

Na vežnem pragu srečata valpeta, ki se je zaničljivo smejal in se ob jednom delal nevednega. „Ej, ali je pogodba že gotova, da jo podpisemo?“ vprašal je, da bi lože odvrnil vso krivdo od sebe na grajščaka.

„Le povprašuj, le!“ odvrne mu osorno Podlesnik. „Mari misliš, da ne veva, čegavo je to maslo! Še ni vseh dnij konec, in če tudi Francè ne dobi Lucije, tvoja tudi nikdar ne bo! Le dobro si zapomni.“

Škodoželjno krohota mu je bil odgovor.

S počasnimi koraki sta hodila Podlesnik in Francè nazaj proti domu. Oba sta bila čemerna

in molčeča, kakor bi se bala razodeti drug drugemu svoje misli.

„Kaj nama je sedaj početi?“ vpraša Francè očeta, ko je že nekoliko potlačil svojo jezo in sta imela že dober kos pota za seboj. „Sedaj, ko je grajščak tako odločno odbil najino prošnjo, smem pač pričakovati, da kmalu dobim poziv k novačenju, in če ne idem, lovili me bodo kakor divjo zver. Dobro vem, da doma zame ni več obstanka, vojak pa sedaj tudi nečem biti; ta vražji valpet se ne bo bahal, da mi je on pomagal obleči vojaško suknjo. Lucije mu kar tako ne pustim, zgódi se, kar hoče.“

„Saj sem mu že jaz povedal, da njegova ne bo“, odgovori oče ter si obriše potno čelo. „Toda naj mislim, kakor hočem, vendar nič pravega ne morem pogoditi. Zaradi Lucije bi bilo dobro, da bi bil doma ali vsaj kje tu blizu, toda zaradi vojaščine ni tukaj zate nič varno. Prišla bo zima in ž njo vred tudi lovci, in ujeli te bodo.“

„To se ne zgodi, oče“, odvrne Francè in oči se mu zasvetijo. „Živ se jim ne dam ujeti. Pojdem tje, kamor jih je šlo že mnogo pred menoj — k drvarjem, tje si ta valpet in njegov pomočnik, vozeniški Kašner, ne bodeta upala. Zdrav sem in močan, toliko si bom že prislužil, da se preživim.“

„Stôri, kar hočeš; jaz ti ne branim, ker poznam dobro, kako grenek je vojaški kruh. Toda počakati morava, da pozveva, kaj porečeta k temu mati in Lucija. Vem, obe pričakujeta, da sva vse dobro opravila; sedaj pa bodeta slišali, da je šlo vse po vodi.“

„Da, vse moje nade so splavale po Dravi“, odvrne Francè, in lice se mu tužno zmračí. „In vsega tega je kriv ta valpet, ki ni vreden, da ga zemlja nosi. Pa naj mi ne lazi za Lucijo; pride čas, da še midva poravnava račune.“

Podlesnik ne odgovori ničesar, ker je zval, da sin govori resnico. Odobravati njegovega sklepa, da se kdaj znosi nad svojim nasprotnikom, tudi ni mogel, vedoč, da ga vsak tak korak privéde tem gotovejše k pogubi. Sicer pa sta tudi že dospela na plano, in do vasi ni bilo več daleč.

To vam je bilo doma tarnanje in žalovanje kakor ob pogrebu! Bilo pa je dovolj vzroka za žalovanje, zakaj Francè se ni dal odvrniti od sklepa, da odide v hribe k drvarjem, ker doma zanj ni več varno. Vsem je bilo pa dobro znano, da se taki ubežniki le malokdaj povrnejo zdravi. Takoj drugi dan je odhajal Francè. Mati, zatopljena v solze, navezala mu je v culo nekaj živeža, Lucija pa mu je obesila na vrat blagoslovljeno svetinjico; kmalu mu je bila domača hiša za hrbtom. Francè je hitel v košato Pohorje. Bal se je, da ga bodo takoj lovili, zato je želel dospeti čim najpreje k drvarjem. (Dalje.)

Tlačanje.

(Povest. — Spisal Podravski.)

(Dalje.)

III.

Pri Podlesniku je bilo odslej tiho in žalostno. Ne samó, da so izgubili izvrstnega in skrbnega delavca ter morali dôkaj bolj truditi se, da so zmagovali domače opravke, trla jih je velika skrb za Franceta, o katerem niso vedeli, niti kje je, niti, kakó se mu godí. Gospodar je bil čemerin in molčoč; videlo se mu je skoro, kako se stara. Gospodinja je hodila okrog kakor pijana; če je bila le za trenutek sama, kmalu se je zjokala, da je imela oči od joka že vse rdeče. Vzdihovali in jokali sta tudi sestri, toda njuna žalost ni zapuščala sledú, ker brezskrbna mladost kmalu prebolí in pozabi tudi najhujšo nesrečo. Nasproti pa si je preveliko izgubo gnala mnogo bolj k srcu Kosova Lucija, ki je od ónega dné, ko se je Francè poslovil od nje, venela in sahnela kakor vrtnica, kadar se je v njen cvet ugnezdil strupeni mrčes.

„Oj, nesrečna, da sem to doživela“, tarnala je večkrat mati, zastonj se ozirajoč okrog, ali morda ne pride kdo od kod, ki ji prinese kako novico od Franceta. „Imamo domačijo, imamo ljubega kruha, pa toliko prostora vendar nimamo, da bi jedini sin položil nanj svojo glavo ter se odpočil utrujen po noči. Sedaj šele umevam, kakó hudó je bilo v srcu Mariji in Jožefu, ko sta izgubila svojega sina in ga tri dni žalostna iskala. A bila sta vsaj takó srečna, da sta ga v treh dneh našla, jaz pa še tega ne smem pričakovati, ker le Bog sam vé, ali se še kdaj povrne.“ In nov tok solzá zalije njene kalne oči.

„Kaj bi drugega, kakor udajva se v voljo božjo“, odgovarjal ji je oče ter kmalu našel kak izgovor, da se je izgubil iz sobe, kadar je jela žena takó tarnati. Tudi njemu je bilo hudó, jako hudó, pa ker je izprevidel, da druge pomoči ni, udal se je naposled v svojo usodo.

Zima se je bližala z urnimi koraki. Nekega jutra, ko se je zdaniilo, ležalo je že naokrog snega skoro do kolena debelo. Ta novi gost je napolnil Podlesnikove z novo skrbjo. Še bolj kakor poprej so se jeli bati sedaj za Francetovo zdravje, ker prepričani so bili, da kot ubežnik ni mogel najti varnega zavetja pred mrazom in da se nemarà skriva in prenočuje kje v goščavi in v snegu.

Nekega opoldne dospè v hišo nenadoma grajski sel ter brez daljših ovinkov vpraša po Francetu. Prinesel mu je poziv, naj se v jednom tednu zglesi k novačenju v Mariboru.

Mati se je te novice jako prestrašila, ker si je mislila, da je sedaj njen Francè že naravnost izgubljen; ne takó pa oče, ki je že dalj časa pričakoval tega poziva.

„Franceta ni doma“, odvrne kratko in dovolj trdo slugi, ki je položil listek papirja na mizo. „In kar je še huje“, nadaljuje, „je to, da nihče izmed nas ne vé, kam se je izgubil. Le povej gospodu, če ga hoče imeti, naj ga gre iskat, jaz ga ne bom.“

„Vi bodete odgovorni zanj, če ga ne bo v Maribor o pravem času“, odvrne sel ter ošabno pogleda Podlesnika.

„Hvala lepa za to odgovornost“, reče kmet, in sicer dobrodušno lice se mu nabere v gube. „Odslužil sem nad dvanajst let cesarju, plačeval pošteno davke, odgojil otroke, sedaj pa, ko bi si imel na stare dni nekoliko odpočiti, jemljete mi še to jedino podporo. Ali je to pravično? Ker vi ne poznate postave, neče je poznati tudi Francè in rajši je odšel kdo vé kam, nego bi si dal obleči vojaško suknjo. To bi bil že zadnjič rad povedal gospodu grajščaku, pa nisem utegnil, ker ni pustil besede k sebi. Povej mu sedaj to ti in reci mu, da mu bom hvaležen, če mi pové, kje je sedaj moj sin.“

In veliko čudo: sluga se ni razsrdil zaradi teh trpkih, pa resničnih besedij. Dobro je vedel, da govori Podlesnik prav, ter spoznal, kako hudó mu dene, da je izgubil sina. Da bi starčkovo nevoljo nekoliko potolažil, reče mečje:

„Rad vam verjamem, da ste lahko jezni in nevoljni. Pa kaj, ko gospôda neče poznati vaših križev! Name pa se ne smete hudovati, ker moram zvršiti to, kar mi je naročeno. Sicer pa pomnite, da niste sami, in da je še več takih, katere zadene ta nadloga.“ S temi besedami se sluga poslovi ter odide od hiše.

Ta poziv je bil nova debela kaplja, ki je kanila v kupico bridkosti starega Podlesnika in njegove žene. Dokler še pozivi niso bili razposlani, bili so vsaj dvajsetletni mladeniči pred lovci še kolikor toliko varni. Imeli so vsaj še izgovor, da se hočejo sami zglasiti, kadar bo treba. Ko pa je bil določeni dan minul in se dotičniki niso zglasili, drvili so lovci za njimi kakor za zverjadjo, skrivajočo se po goščavah. Sploh pa je bilo takrat navadno, da, kdor ni bil slep, hrom, grbav ali gušav, ni šel sam k naboru, boječ se, da se mu bodo tovariši posmehovali. Pa še od onih, ki so imeli kako hibo, skrival se je marsikateri po več let pred lovci, trpel

glad, žejo in mraz, prebil noči brez spanja. Ko so ga naposled vendar-le ujeli in pritirali pred nabor, spoznali so ga za nesposobnega: jezil se je torej sam nad seboj, da je po nepotrebnem preстал toliko strahu in trpljenja.

Sicer pa je bilo le malo takih, katere je naborna komisija spoznala za nesposobne. Ker se je vsakdo skrival, dežela pa je vendar morala oddajati določeno število vojakov, jemali so tudi slabejše, da so jih le dobili. In marsikateri korenjak je pohajkoval sloboden po gorah, njegov slabotni tovariš pa je nosil vojaško orožje. Kar je bilo krepkejših in priletnejših, ti se navadno itak niso dali ujeti. Rajši so se stepli z lovci na življenje in smrt in ali zmagali, ali pa sami obležali. In da so bili še varnejši, zbralo se jih je skupaj večje krdelo, ki so odšli v prav samotni kraj drvarit, samo zato, da lovci niso mogli za njimi. Saj se lovci tudi niso drznili na večje krdelo, ker so imeli dovolj bridkih izkušenj, da je to jako nevarno. Večkrat so namestu ubežnikov privlekli več svojih tovarišev na smrt pobitih s hribov.

K takim drvarjem se je bil napatil tudi Podlesnikov Francè. Vedel je, da bodo njega še nalašč zasledovali, odkar je postal grajskemu valpetu trn v peti. Njegova roditelja pa dolgo, dolgo nista mogla pozvedeti, ali in kje je našel njun sin zavetje. Priporočala sta ga v molitvah Bogu in njegovemu angelu varihu. Pomirila sta se šele, ko pride nekega dne v vas precèj postaren in suh, toda navidezno še krepak berač ter jo zavije naravnost k Podlesniku.

„Dober dan želim očetu in materi“, reče, ko stopi v sobo, kjer je bila družinica ravno zbrana pri mizi. „Predno vas poprosim darú božjega, povem vam, da me je poslal vaš sin Francè, ki vam po meni sporoča svoj pozdrav.“

„Francè vas je poslal?!“ zakliče iznenajena mati. „Oj — tedaj ste nam kakor poslanec iz nebes! Govorite torej in povejte, kako se mu godí in kje je?“

„Précèj vam povem“, odvrne berač ter se jame ozirati po hiši, če nemara ni koga nepotrebneega, ki bi ga poslušal in izdal. „Dovolite samó, da vrata nekoliko močneje zaprem, ker tega, kje je on sedaj, ni treba da bi vedel vsak človek.“

„Ne bojte se, saj tega nikomur ne povemo“, reče gospodinja ter mahoma prinese beraču nekaj južine. „Mrzlo je, okrepcajte se nekoliko, potem pa povejte, kar vam je naročil Francè.“

Berač se urno prekriža, vzame žlico ter jame slastno zajemati svetlo-rmene žganke. Ko že nekoliko potolaži glad, vpraša gospodarja: „Ali ste že bili kdaj vrh Pohorja?“

Gospodar mu pritrdi, da je bil in sicer pred več leti, ko je začel gospodariti, in je šel nekateri-krat v Vitanje na živinski semenj.

„Nù, potem vam lahko povem, kje je vaš Francè“, nadaljuje prišlec ter še vedno marljivo sega z žlico v skledo. „Saj vam ne more biti neznan hrib, kateremu pravijo Velika Kapa. Précèj pod Veliko Kapo je globoka soteska, zarastena s stoletnim debelim bukovjem. Tam drvari vaš Francè.“

„Ali je sam? Kje pa prenočuje?“ vprašata ob jednem oče in mati.

„Kaj še, sam?“ odvrne berač. „Menda jih je kakih dvajset skupaj; štel jih nisem. Sami mladi ljudje, katere je prignala v planino ista nadloga kakor vašega Franceta. Prenočujejo pa v koči, narejeni iz brun, in stradati jim ni treba. Samó zaslužek — ta je pač pičel, ta, ker mnogi radi delajo za hrano, samó da smejo biti na varnem.“

„Tam se jim torej ni bati lovcev?“ vpraša mati.

„Tam so popolnoma varni“, odgovori berač, „ker lovci si ne upajo na-nje. Pa tudi več takih je med njimi, ki so zbežali že od vojakov in kateri se živi za noben denar ne dadó ujeti.“

„Nù, kaj pa je še drugega naročil Francè? Ali morda potrebuje denarja, kaj?“

„Dругega ni naročil nič, samó h Kosu moram še odnesti nekemu dekletu njegov pozdrav. Rekel je, da je vaš bližnji sosed.“

„Ej, potem še res ni pozabil Lucije“, odvrne gospodinja, pobirajoč prazno skledo in žlico. „Le pojdite, le, in povejte ji, kar vam je naročil, saj je ubožica potrebna tolažbe. Tako je shujšala, da smo že vsi v skrbeh za njo. Ko pa še to opravite, pridite nazaj, ker bi rada, da pri nas ostanete čez noč.“

„Prenočujem, kjer me noč zaleze; pa če me le vabite, ne bom se ustavljal. Ni se mi bati lovcev, čeprav večkrat tudi meni ne dadó mirú, ko iztikajo za mladeniči.“

Berač je odšel, a Podlesnik in njegova žena sta se oddahnili. Sedaj sta vedela, da je sin še živ, in kakor je trdil berač, na varnem, da ne strada in ne prezebuje. Po beraču mu tudi lahko sporočita, da ga že kličejo in da se naj odslej čuva lovcev, kolikor more. Ko se je torej berač na noč vrnil, postregla mu je gospodinja, dala mu čedno postelj ter ga še dobro obdarovala za trud, da jim je donesel ono novico.

IV.

Kakih štirinajst dni pozneje je korakalo po cesti, ki drži od Drave v globel košatega Pohorja, dvajset možakov z debelimi gorjačami v rokah. Bili so lovci. Niso se zmenili za gosto naletavajoči sneg, ki je že do gležnjev visoko pokrival cestno gaz, niti za mrzli veter, ki jim je pihal okrog ušes. Saj takšnega vremena je bilo ravno treba,

če hočejo, da se jim lov izplača, ker v takem vremenu jih nihče ne pričakuje; mraz, sneg in burja pa priženeta mlade ubežnike iz njihovih skrivališč pod toplo streho. Bili so dobro zaviti v kosmate kožuhe in po coklah na nogah si jih spoznal, da tu vodi glasoviti Kašner svojo četo na lov.

Dasi je bilo njih število precejšno, vendar si ga lahko spoznal izmed vseh. Bil je ves zarastel v goste brke, oči so mu zrle takó srpo, da bi se ga bil ustrašil. Mnogo človeške krvi je prelil ali pomagal preliti ta Kašner. Močan je bil takó, da je sam nadvladal in zvezal tudi najkrepkejšega mladeniča, in ker je bila takrat razpisana nagrada 25 gold. za vsakega ubežnika od vojakov, lovil je najrajši te ubežnike. Res, da je včasih tudi njemu predlo in ga je nekaterikrat doletela kaka gorjača, toda za to se ni mnogo brigal, da je le dobil dobro plačilo. Gospóda ga je rada imela, ker ji je marljivo lovil ubežnike; kmetje so ga črtili, ker jim je odganjal najboljše delavce; mladeniči pa so se ga bali kakor ognja, ker so vedeli, da je težavno njemu uiti; nekateri so celó trdili, da je s hudobo v zvezi. Najrajši je imel poleg sebe kakih pet pomagačev, ker je sam veljal za dva; a da jih je imel danes toliko, za to je bil pač poseben vzrok. Obkoljenega s tolikim spremstvom niso ga videli v tej okolici še nikdar.

Ko dospejo Kašner in njegovi tovariši do zidane krčme, stoječe ob cesti, zavijejo vsi brez odloga vanjo. Kašner zahteva zase in za tovariše kar ob jednem par bokalov vina. Bilo je opoldne, torej bi bilo dobro tudi kaj prigrizniti. Kruh in vino je imel krčmar pripravljeno, mesa pa ni bilo kuhanega. Če torej hočejo še južinati, morajo nekoliko počakati, da se skuha, rekel jim je krčmar.

„Nü, pa počakamo kako uro, če le ni drugače“, odvrne Kašner ter prvi sede za mizo. „Saj daleč že tako ne more več biti, po noči pa bomo te ptičke zajeli še lože. Če nam ne izpodleti, pa bomo v jedni sami noči zaslužili kakih sto goldinarjev, torej si ga že lahko privoščimo bokal, da nas bo grelo v mrazu.“

„Kam pa ste namenjeni, če smem vprašati?“ pozveduje krčmar, ki ni bil nič kaj vesel teh gostov.

„Iz Vozenice smo, saj nas menda poznate“, odvrne Kašner ter izvleče iz žepa mehirs tobakom in pipo. „Zvedeli smo, da se klati v vaši planini nekaj takih ptičev, ki nečejo biti nikomur pokorni; zato smo prišli, da jim nekoliko porahljamo perje. Saj od tukaj že ne more biti več daleč.“

„Vi menda mislite drvarje?“ vpraša krčmar ter nadaljuje: „Oj, do teh je še precèj daleč. Če ste k njim namenjeni, potem je že potrebno,

da se poprej dobro najeste, da jim bodete lože kos. Pravim vam, da drvarji niso strahopetneži in tudi branili se bodo.“

„Da jih le dobimo vse skupaj, drugo nas nič ne skrbi“, odreže se Kašner ter si prižge pipo.

„Kam pa bi šel človek v takem vremenu“, dé krčmar ter odide v kuhinjo naročit, naj jim krčmarica kmalu pripravi južino.

V kuhinji se je žena pogovarjala z ónim, nam že znanim, beračem, ki je bil ravnokar prišel od drvarjev po nekoliko žganja in tobaka. Zagledavši pa toliko ljudij v sobi, ni šel vanjo, marveč v kuhinjo, kjer mu krčmarica takoj pové, kake goste ima.

Ko krčmar zagleda v kuhinji berača, razveselí se srčno, ker je dobil lepo priliko, da sporoči drvarjem pretečo nevarnost. Ko torej prinese potrebnega mesa, ki ga naj žena skuha, pošepeta ji tiho nekaj na uhó, na kar pa gre urno h gostom, ki so že zopet zahtevali vina.

Krčmarica pristavik ognjišču prineseno meso, naloži na ogenj nekaj polén, na to skoči po tobak in žganje, katero ponudi beraču ter mu reče:

„Le urno izpijte, oče, da vas ne bo zeblo, potem pa tecite po bližnjici nazaj k drvarjem in jim povejte, da jih pridejo lovit.“ Pri teh besedah mu še stisne srebrno dvajsetico v roko.

Berač si ni dal dvakrat naročiti. Saj mu je že brez tega mrzelo do lovcev. Bržkone pa se je tudi nekoliko bal, da bi se ne zvedelo, odkod je prišel. Urno popije žganje, potlači tobak v malho, naloži vse na hrbet ter jo z urnimi koraki pobriše v hribe.

Med tem so gostje v sobi že zasedli klop in stole okrog dolge mize ter poželjivo vlivali vase dobro vinsko kapljico. Nekateri so odložili kožuhe, toda klobuka nobeden ni snel, češ, saj nismo v cerkvi. Morda so si domišljevali, da so nekaj več kakor drugi navadni ljudje, ker so na lovu. Najbolj ošabnega med vsemi pa se je kazal vodja Kašner, ki je pušil predse goste oblake dima, pil sam in tudi tovariše priganjal, naj ga v tem vzgledno posnemajo.

„Le pijmo ga, saj ga imajo še mnogo v kleti“, dejal je, ko je krčmar prinesel že četrti bokal na mizo.

„Imam ga nekaj, imam“, odgovori krčmar, „in ga tudi rad dam, če ga bodete pošteno plačali. Toda povem vam, kakor smo si tudi dobri, da na račun ne dam nič. Saj vam je menda znana pripovedka o onih dveh lovcih, ki sta pila na medvedovo kožo. Ko sta bila že dobro vinjena, odšla sta v gozd za medvedom. Toda medvedu ni bilo po volji, da bi dal zastonj svojo kožo: ustavil se je lovcema tako, da je jeden težko ubežal, drugi pa si je pomogel

le s tem, da se je potajil in delal mrtvega, ko ga je prišel kosmatinec vohat. Ta je pozneje tudi pravil, da mu je medved pošepetal na uho, naj v bodoče ne pije več na njegovo kožo, dokler on še živ hodi po gorah.“

„Slišali smo že praviti to“, odgovori Kašner na videz razžaljen. „Pa tako daleč še nismo, da bi morali piti na medvedovo kožo. Toliko že še imamo, da bomo plačali, kar tu potrošimo.“ Ob teh besedah seže v hlačni žep ter izvleče iz njega precēj debel mošnjček.

Krčmar zopet odide v klet, pa to pot ne prinese več bokala, marveč velik steklen vrč, ki je držal bržkone kake tri bokale, ter ga postavi pred Kašnerja na mizo. Nato pa odide pogledat v kuhinjo, ali je kosilo pripravljeno.

Sicer pa, odkritosrčno rečeno, njemu ni bilo sedaj mnogo mar, ali se pripravlja kosilo za četrtr ure dalje, ali ne. Saj imajo lovci denar, torej bodo že plačali, če ga tudi popijejo kak bokal več. Čim dalje se zamudé, tem gotoveje sme pričakovati, da bo njih trud zastonj in da se jim drvarji poskrijejo še o pravem času. Da ne bodo čitatelji krivo sodili naših ljudij, opomnimo, da takrat niso imeli vojaščine za dolžnost, ampak za prisiljeno stvar. Zato je ravnal po njihovih mislih čisto prav tisti, ki se ji je odtegal.

Stopivši v kuhinjo, ni priganjal žene; le pogledal je, ali bo prinesenega mesa dovolj za toliko množico. Nato jo vpraša, ali je že dolgo, kar je berač odšel in če se ni zbal slabe poti.

„O, ta je že daleč, če je hodil ves čas hitro“, odvrne žena ter gre iskat namiznega prta in orodja.

Ko stopi krčmar zopet v sobo, bili so njegovi gostje v živem razgovoru.

„Jaz pa vam le to pravim, da tega Podlesnikovega moramo dobiti“, reče zapovedovalno Kašner, stresajoč pepel iz pipe ob palec leve roke. „Grajski valpet mi je obljubil posebno nagrado, če mu ga pripeljem; kakó je neki zvedel, kam jo je popihal?“

„Pa kaj je neki krivo, da ga ne more več trpeti, čeprav sta si bila poprej navidezno dobra prijatelja?“ vpraša jeden lovec.

„Zaradi dekleta sta si prišla navskriž“, pojasni Kašner. „Francé se je hotel ženiti s Kosovo Lucijo, kar pa se je valpetu zakadilo, ker si misli, da bo njegova.“

„A kako mu je mogel valpet zabraniti ženitev?“ pozveduje drug lovec.

„Valpet je samo nahujskal grajščaka, in ta mu je zabranil“, odgovori Kašner. „Njemu je to lahko, ker sta si z grajščakom kakor jeden prst. Zato pa ima denar in dobro nas bo plačal, če ga ujamemo. Za drugo se ne brigam.“

„Ali bodete še pili?“ vpraša krčmar, ko vidi, da tudi oni veliki vrč postaja čimdalje bolj prazen.

„Ne, poprej ne, da dobimo kaj toplega. Čas bi že bil, da odidemo, ti pa le kuhaš in kuhaš, kakor bi imel v loncu same kosti“, reče Kašner ter pogleda po tovariših, češ, pa še vas kateri zini katero!

„Kosilo bo takoj na mizi“, odvrne krčmar ter odide skozi vrata.

In res, čez par minut se vrata zopet odpró, in prikaže se krčmarica, nesoč pred seboj veliko skledo kuhane svinjetine, krčmar pa krožnike, nože in vilice.

„Dobro naj vam tekne in Bog vam blagoslovi!“ pravi krčmar, ko razdeli krožnike in jamejo gostje metati klobuke z glave ter segati z vilicami v skledo. Kmalu je nastal glasen ropot, da sam svoje besede nisi več slišal. Bilo je videti, da so ti gostje zares gladni, ker se jim je tako mudilo. Krčmarica je kmalu odšla, krčmar pa se je vsedel na postransko klop ter jel potihoma številiti, koliko naj zaračuni pripravljeno kosilo. In še predno je doračunil, bila je skleda prazna, gostje pa so tudi že vstajali od mize.

Kašner pokliče krčmarja, plača mu zahtevano vsotico, zapne si kožuh in pozove lovce, da odrinejo. Lovci odidejo šumno, da se je slišalo še dolgo za njimi.

V.

V že znani nam soteski pod hrbtom košatega Pohorja je stala na raváni med debelimi bukovimi panji préprosta, iz brun narejena drvarska koliba. Na jedni strani si videl veliko skladišče bukovih hlodov; pod skladiščem je stala velika počrnjena kôpa, iz katere se je vzdigoval kvišku sivkast dim. Nekoliko na strani je stala na samih stebrih druga koliba, pod katero je bilo spravljeno več vóz dobrega bukovega oglja. Med kolibama pa se je pretakal precēj močan vrecel, iz katerega se je dvigala v mrazu lahka sopara.

Dasi je vse to kazalo, da tu bivajo ljudje, vendar ni bilo nikjer opaziti žive duše. Vrata v kolibo so bila skrbno zaprta, zakaj močni zimski veter, ki je rezko pihal v dolino, bril je še ostreje v planini. Sicer pa tako vreme ni bilo primerno za delo, ker nihče ni šel rad izpod strehe, kdor ni bil primoran.

Naposled se vrata odpró, in iz kolibe stopi krepak mlad moški ter, pogledavši naokrog, zavije h kôpi. Tu vzame lopato ter potolče ž njo nekoliko po jedni strani črn omet, nato pa vzame dolgo železno bodalo ter napravi v kôpo nekaj novih lukenj, iz katerih se jame takoj valiti gost

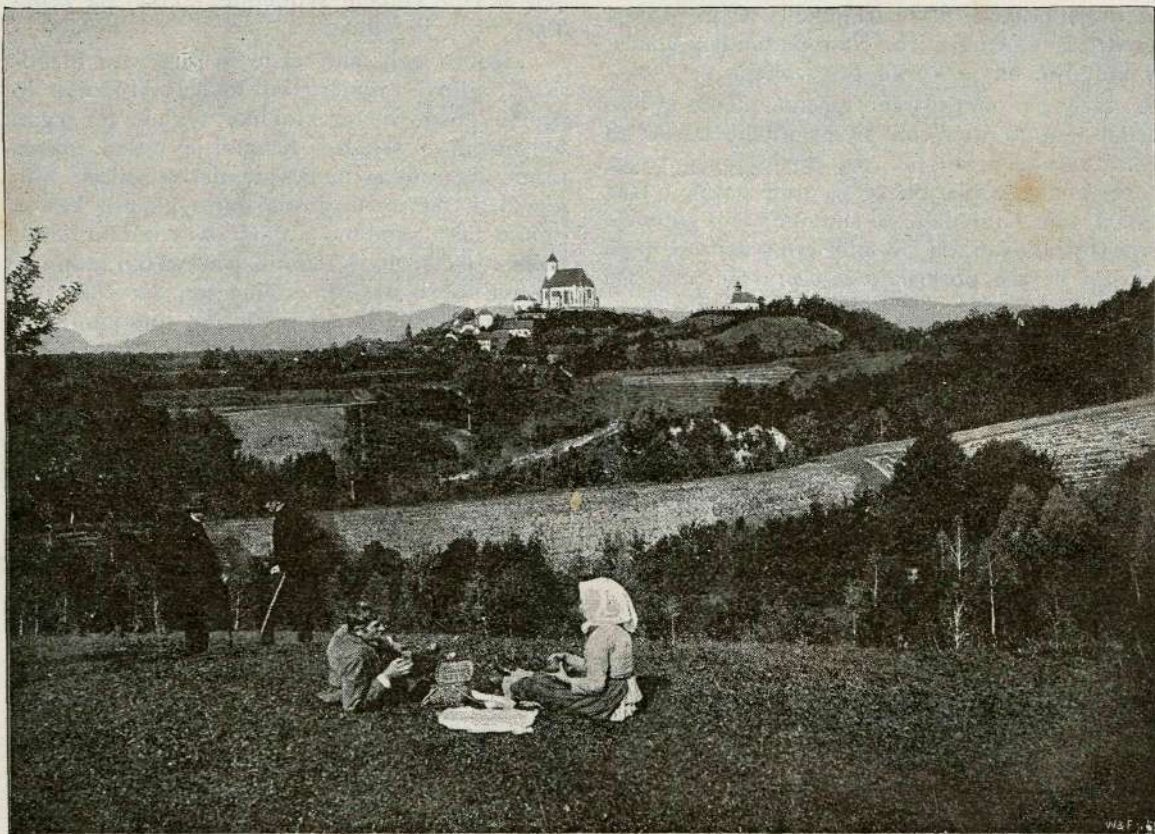
sivkast dim. Potem se s počasnimi koraki vrne h kočī.

Predno pa vrata odpre, da bi vstopil, ozre se še po kolovozni poti v dolino, ker se mu zdi, da nekdo prihaja. Zaradi gosto padajočega snega ne more razločiti, ali je to res, ali se moti. Ko pa le gleda in gleda, vidi, da se res nekdo bliža kočī. Kdo je neki in kaj hoče? Odpre vrata ter zakliče v kolibo: „Fantje, le po koncu, nekdo pride!“

V kočī se oglasi ropot in, kakor bi trenil, prikaže se iz nje tropa mladeničev. Pred vrati

se razvrsté in jamejo pozorno ogledovati bližajočega se prišleca.

Bili so to sami ubežniki, štiriindvajset po številu, ki so se bili odtegnili vojaški suknji. Tu v samoti so čuvali zlato svojo slobodo. Nekaterim so se že široko razprostirale brke, drugim pa je jel šele ravnokar rasti prvi mah pod nosom; bili so mladeniči različne starosti. Tudi svojega znanca, Podlesnikovega Franceta, nahajamo v tropi. Oddaljil se je za par korakov od tovarišev, gledal nekaj časa, naposled pa izpregovori prvi:

Pogled na Ptujsko goro.

„Meni se zdi, da prihaja berač Kolovratnik. Kaj, da se je danes vrnil tako kmalu?“

„Res je“, pritrde mu tovariši. „To je kaj posebnega, da je že tukaj. Kdo bi si bil mislil!“

Ko zagleda Kolovratnik ljudi pred kočjo, pospeši še bolj korake.

„Ljudje božji, ali ste vsi domá?“ zakliče, ko pride nekoliko bliže. „Prinesel sem vam tobaka, kakor ste mi naročili, a žganja nisem mogel nositi, ker se mi je mudilo.“

„O, saj ni bilo take sile“, odgovori jeden, „saj še tudi tobaka imamo za silo. Prav lahko bi vas počakali kak dan.“

„Dragi moji, nič ne bodete čakali“, odvrne berač. „Vzemite, kar je vašega, in skrijte se brž ko je mogoče, zakaj nocoj pridejo lovci.“

Mladeniči se nehoté zganejo, ko začujejo poslednjo besedo. Lovci, nū teh je še bilo treba! Hipoma pa jamejo odmajati z glavami, v znamenje, da ne verjamejo te novice.

„Kdo pa vam je povedal, oče, da pridejo lovci?“ vpraša jeden berača, ki je pred kolibo jel odkladati tobak iz malhe. „Mislim si, da vas je kdo samo nalagal.“

„Kaj bi me nalagal, saj sem jih sam videl!“ odvrne berač nekoliko razžaljen. „Skoro skupaj

smo naleteli pri Rebku, kamor ste me poslali; le toliko, da so se poprej umaknili v sobo. Vseh nisem videl, pa krčmarica, ki mi je prinesla tobaka v kuhinjo, dejala je, da jih je kakih dvajset.“

„Dvajset: Toliko jih navadno ne hodi skupaj. Če so tudi bili, semkaj gotovo ne pridejo“, omeni jeden.

„Pridejo, gotovo pridejo in to še nocoj. V krčmi so povedali, da so namenjeni semkaj k vam, in krčmarica me je prosila, naj urno stečem in vam to naznanim. Celó dvajsetico mi je dala za to. Hotel sem mahnuti sem po bližnici, pa ker ni gazú, moral sem iti po kolovozni poti. Bal sem se, da me ne bi sledili, toda sreča je, da je veter in da vsak korak sproti zamete.“

„Od kod pa so?“ povpraša jeden. „Če ste jih videli, spoznali ste vsaj katerega.“

„Iz Vozenice so, in znani Kašner jih vodi. Ta vas ima na muhi, torej slušajte me in skrijte se! Pa tudi jaz ne mislim čakati tukaj njegovega prihoda, torej lahko noč!“

Po teh besedah oprta si Kolovratnik malho zopet na hrbet ter jo mahne po stranski, na pol zasneženi stezi v dolino. Pot je bila res zelo slaba, toda do prvega kmeta ni bilo posebno daleč.

Mladenci so stali pred kolibo kakor okameneli, in dalje časa ni nobeden izpregovoril besedice. Posebno je bil iznenajen Podlesnikov Francè, ki je sedaj prvokrat okušal strah preteče nevarnosti. Domislil si je tudi, da so morda lovci po njegovi neprevidnosti zvedeli zanj in za to skrivališče, kjer so bili doslej popolnoma varni. Pa tudi ni bilo časa, da bi bili dolgo premišljevali, marveč trebalo je hitro skleniti kaj odločnega.

„Kaj nam je sedaj početi?“ povprašajo drug drugega čez nekaj časa, ko jim je berač že izginil izpred očíj. Ker pa sneg le ni nehal padati, stopijo vsi drug za drugim v kočó, da to stvar nekoliko prerešetajo.

„Hm, dvajset jih je samó“, pravi jeden, ki je bil najbolj zarasten med njimi, „to še ni preveliko. Pred temi ne bomo bežali, ker tudi nimamo kam. Jaz bi svetoval, da jih počakamo in se spoprimemo ž njimi.“

„Jaz tudi tako mislim“, pritrde nekateri drugi. „Če nas preženejo od tod, bomo drugodi še manj varni. Tudi nas je precèj in vrhu tega sami mladi ljudje, torej se z lepa ne damo ugnati. Kaj za to, če je tudi Kašner med njimi; bo vsaj jedenkrat tepen, če še ni bil.“

„Čujte me, tovariši“, omeni tretji, ki je bil že na prvi pogled videti jako premeten, dasi je doslej le molčal, „tako-le napravimo: Posekajmo mlado, šibko bukev in nastavimo jim lok, da jih pobriše nazaj, od koder so prišli. Če so se

količkaj pomudili v krčmi, imamo še za to dovolj časa. Če še to samo ne bo pomagalo, pa jim z gorjačami nastružimo hrbitišča.“

„Ta je pač najpametnejša“, pritrde vsi jedno-glasno ter se nemudoma spravijo na delo. Dva vzameta vsak svojo sekuro ter odideta naprej proti bližnjemu bukovemu gozdu, tovariši pa za njima.

Kmalu na to se začuje v gozdu odmev sekire, in čez kratko se je mlada šibka bukev zagugala ter padla s hruščem na tla. Drvarja ji kmalu odsekata redke šibke veje, na kar jo tovariši dvignejo na rame ter odnesejo proti kolibi.

Tu, na robu ravani, vtaknejo njen debelejši konec med dva blizu skupaj stoječa bukova panja, tako, da je deblo ležalo preko gaza; jeden mladenič prinese dolgo vrv, katero zadrigne na tanjši konec, in s pomočjo tovarišev jame napejati ta grozovitni lok. Vrv, segajočo do kolibe, vtaknejo skozi špranjo ter napnó lok, kolikor se je dalo brez nevarnosti, da jim ne počí. Nato pa pripnó vrv z zagozdo, pokrijejo lok z mehkim snegom in past je bila nastavljena. Ko je bilo narejeno, zasmeejo se tovariši iz vsega grla nad to umno napravo.

„Sedaj pa naj le pridejo“, omeni jeden, „če hočejo popadati kakor muhe. To pa vem, da jih tako prijazno še nikjer niso sprejeli. Le toliko moramo počakati, da pridejo dovolj blizu; tedaj naj jeden mahne s sekuro po vrvi, in kar frčali bodo v dolino. Če pa kateri še ostane, temu pa že na drug način pobrusimo pete.“

„Bog te živi, Luka, da si si to izmislil!“ zakličejo drugi ter obstopijo tovariša, ki je navetoval to napravo. Ta si zadovoljno pomane roke v znamenje, da mu je jako všeč ta pohvala.

„Samo gorjač ne smemo pozabiti“, zabičuje nekdo, „pa takih, da se jih bodo dobro prijelo. Sekire bi bile nekoliko preostre, ker sicer bi utegnili imeti jutri preveč mrličev. Ti bi nas potem hodili strašit.“

Tudi so sklenili, da nocoj ne bodo kuhali večerje. Lovci naj bi mislili, da jih zaloté v spanju. Samó nekaj slanine ali sira naj prigrizne h kruhu, kdor je lačen, nato pa se tiho vležejo, pričakujoč napada. Sreča, da so tako dobro pripravljeni nanj, da se lahko že sedaj smejejo in radujejo zmage.

Zaradi goste megle in padajočega snega se je jelo kmalu temniti; vsa okolica se je zavila v meglo. Na noč sta veter in sneg nekoliko prenehala, da je bilo mōči paziti in zagledati vsak črni bližajoči se predmet že v daljavi. Zadovoljni in s koprnečim srcem poležejo drvarji po svojih ležiščih; samo dva sta se nastanila pri vratih ter čuvala. Toda spanec je bežal od njih, ker v takem položaju nihče ni želel počivati.

(Dalje.)

zdrzne se ji, da pade v vodo. Voda jo zaliva od vseh strani; kako ji je mrzlo, roke steguje in kliče mater — — —

„Marjetica, Marjetica!“ jo pokliče mati, ki je prišla k hčerini postelji in našla razmetano njeno odejo. Odene jo, in hči kmalu zopet zaspi.

Drugo jutro Marjetica ni vstala; tožila je izprva še vedno o mrazu, potem pa o vročini. Obraz ji je začel žareti, debel pot jo je oblil, ob enem je čudno govorila, kakor bi se ji mešalo.

„Moj Bog! Moj Bog! vročnico ima!“ zajoče mati in ji briše pot z obraza. Zares huda bolezen se je lotila deklice; pa saj ni bilo čudno pri njej, ki je prejšnji dan prebila toliko strahú, tako napenjala svoje moči in se tako močno prehladila.

Molčina je hčerina bolezen pretresla; pred enim dnevom je bila še zdrava kakor riba, ali sedaj že nikogar ni poznala.

„Po gospoda pojdi in prosi jih, naj pridejo pogledat!“ reče žena možu.

Molčin je hitel v trg po gospoda Valentina. V trškega ‚padarja‘ — bil je mož iz stare šole — so imeli ljudje malo zaupanja in so ga baje klicali le tedaj, kadar je bilo treba koga spraviti pod zemljo.

Gospod Valentin gré brž z Molčinom; med potoma zvé, kako je zbolela hči. Ošteval je pošteno Molčina ter mu očital, da je sam kriv hčerine bolezní. Zato je pekla vest še bolj očeta,

in bal se je resno, da mu umrje. S strahom in upom sprejme Molčinka gospoda; a ni ji očital trdovratnosti in nepremišljenosti, saj je videl, da je že dovolj kaznovana.

Marjetica ni umrla, dasi je bila jako bolna. Dali so ji sicer zakramente za umirajoče, a gospod Valentin je stariše za dva dni potolažil, rekoč, da bo njena krepka narava kmalu premagala vso nevarnost. Tako je tudi bilo. Kako se je hčere veselila Molčinka! Ni ji mogla prehaliti modrih nasvetov gospoda Valentina, po katerih so jo zdravili in tudi sezdravili brez zdravnika. Sedaj je vedela, kdo je njen pravi prijatelj in pastir, kdo pa samo moti mir in srečo v družinah in soseskah.

Večkrat so se bili pri Molčinovih oglasili orožniki. Hoteli so govoriti z Marjetico. Seveda jih niso pustili k bolnici. A ko je že hodila, povedali so ji, kaj hočejo orožniki. No, povedati ni mogla mnogo, saj ni gledala nobenega onih klatežev v obraz, le to je vedela, da sta bila slabo oblečena, kakor gozdna delavca.

Če so bili pa marljivi orožniki, bili so še marljivejši tatovi in grabeži. Ni bilo dné, da bi se ne bilo slišalo o zlodejstvih. To je ljudi tako plašilo, da so čim dalje bolj pozabili Tončka in jeli čudne reči govoriti o njem. Rekli so, da je celó on poslal nadnje to tatinsko druhal.

Tako hitro premeni ljudstvo svoje misli, tako naglo se zapravi njegova milost.

(Dalje.)

Tlačanje.

(Povest. — Spisal Podravski.)

(Dalje.)

VI.

Ura je bila že devet, ko zapazita čuvajoča stražnika, da se nekaj črnega pomika iz doline navkreber proti koči. Takoj pokličeta tovariše, ki pridejo hipoma gledat. In res, stražnika se nista motila. Ostre oči drvarjev so videle, kolikor se je dalo videti ob tem času, da so ta črna, počasi bližajoča se bitja ljudje, in sicer že poprej napovedani lovci. Sedaj pa le gorjače v roke, težko pričakovani trenutek je prišel! Mahoma posežejo v kot vsak po svojo gorjačo, le stražnik je držal v roki ostro nabrušeno sekiro. Ker pa so bila vrata za vse preozka, zato so mogli le spredaj stoječi drvarji opazovati napadalce, ki so se počasi bližali, boječ se, da se v klancu preveč ne upehajo.

Drvarji, ki so težko pričakovali napada že poprej, postali so sedaj kar nestrpni. Vse počasi se jim je bližal sovražnik. Nekateri izmed njih bi bili radi kar zdirjali nanj iz koč, tako so jih srbele roké. Toda kaj takega bi bilo sedaj, ko so tako dobro zavarovani, naravnost neumno. Hoté ali nehoté so morali čakati, da pride sovražnik dovolj blizu pred napeti lok.

Tudi tega čakanja je bilo naposled konec. Temne postave so dospele tiho prav pred napeti lok. Sedaj dvigne stražnik sekiro ter preseka pripeto vrv. Vrv se utrga, lok šine po zraku, na gazu pred kolibo pa se začuje grozen krik. Spredaj stopajoči lovci so grozno zatulili ter po bliskovo naglo ppadali nazaj na poslednje, ki niso mogli razumeti, kaj se je zgodilo. Kakor bi trenil, ležali so vsi razmetani po

debelem snegu, nekateri so pa še grozno vpili, ker jim je močni lok zdrobil nogo.

„Ali so tu doma sami zlodeji, ali kaj?“ zavpije vodja Kašner, ki je tudi odletel, pa tako srečno, da je ostal nepoškodovan.

„Le čakaj, pokažemo ti zlodeja!“ zakriče mladeniči ter planejo z gorjačami na napadnike. Kmalu so pri onih, ki so se osupli pobirali, ter jih jamejo brez usmiljenja udrihati po hrbtih. Tudi Kašner je dobil nekaj prav gorkih to noč, zato je urno utekel iz te vroče kopeli ter dirjal navzdol, kolikor so ga mogle nesti nepoškodovane noge. Kaj se zgodi s tovariši, ki so obležali ter grozno stokali, zato se on — njih vodja — ni mnogo zmenil.

Le v dolini, ko je bil že na ravni poti, ustavi se nekoliko ter pogleda nazaj, ali ne pridejo za njim tovariši. Da bi jim šel pomagat, to mu ni prišlo v misel. Ko pa zagleda nekaj temnih senc za seboj, domisli se brž, da bi utegnili biti preganjalci, zato jih niti ni počakal, marveč dirjal je, da so ga komaj pete dohajale. Kmalu mu postane vroče, da mora razpeti kožuh ter sneti klobuk z glave. Gologlav in ves zasopihan je bežal dalje. Ko pa naposled ni mogel več teči radi prevelike sape in odrevenelih nog, zgrudi se kraj pota v sneg ter sklene počakati preganjalce, naj se zgodi, kar hoče.

Kmalu dospeta za njim ona dva, katera je opazil že poprej ter ju imel za preganjalca. Toda pokazalo se je, da sta bila le lovca, njegova tovariša. Ker Kašner ni hotel vstati, obstaneta tudi ona ter počakata. Kmalu pridirjajo še trije, čez nekaj časa še štirje, ki pa niso več tekli tako urno, potem pa nobeden več. Izmed dvajsetih je torej komaj polovica srečno odnesla pete in zdrave ude.

Kašner se je jezil, da je bil ves penast. Take sramote še ni doživel, odkar se peča s tem lovom. Pa tudi skupil jo je bil, da še nikdar tako, in pričakovana bogata nagrada je splavala po vodi. To poslednje zlo ga je najhuje bolelo. Za noben denar ne bi bil šel po dnevu nazaj, od koder je prišel, in jako mu je bilo všeč, da je zimska noč dovolj dolga, da je lahko v svitu že doma, če gre naprej brez odloga. Pomislivši to, spravi se naposled na noge ter gre s svojimi klavnimi tovariši molče po cesti proti Dravi. Dospevši domov, počil si je le nekoliko, potem pa odšel v grajščino, v Pogštanj, poročat o nezgodi, ki ga je bila doletela.

Drvarji, ko so zapodili v beg poslednje lovce, ki so še mogli hoditi, niso se znašali nad ranjenci, ki so že brez tega grozno vpili in stokali. Ko opazijo, da jih je obležalo toliko, jelo jih je prav skrbeti, kaj bi sedaj počeli z njimi? Dasi so ranjenci njih sovražniki, vendar so ljudje, njih bližnjiki, katerim so dolžni pomagati, da

ne zmrznejo in ne umrjejo brez duhovnika. Urno skoči jeden v kočo po svetilnico ter pride nazaj s prižgano svečo na mesto bojišča. Nekateri izmed lovcev so že sedeli ter se prijemali za rano, kaki trije pa so ležali nepremično ter samó grozno ječali, ker se radi polomljenih nog niso mogli ganiti. Posvetili so vsakemu v oči, in Francè je skoro vse poznal, saj so bili iz njegovega obližja. Ko bi mu bil kdo povedal, da se bodo kdaj tukaj videli, ne bi bil tega verjel za noben denar; toda kaj se vse ne pripeti na tem svetu? Poprosil je torej tovariše, naj poiščejo sani ter odpeljejo ranjence v dolino kam pod streho, ker tukaj bi jim bili le v nadlogo, in vrh tega tudi v koči ni bilo dovolj prostora. Ta nasvet je bil tovarišem všeč, in nemudoma se odpravita dva, da poiščeta na stropu spravljene sani. Ko jih privlečeta, posadé manj poškodovane lovce na nje, nato pa zdrče štirje z njimi v dolino. Niso se ustavili poprej, dokler niso dospeli do znanega nam krčmarja Rebka. Ostale tri lovce z zlomljenimi nogami pa položé ostali tovariši na nosilnice ter jih odnesó v temni noči k bližnjemu kmetu, da se tam ozdravijo.

„Sedaj smo se jih, upam, odkrižali za zmiraj“, pravi jeden, katerega so tovariši klicali Luko, ko se proti jutru zopet zberó v koči. „Sedaj nas bodo pomnili in pustili v miru. Samo to mi je žal, kakor trdi Francè, da onega vražjega Kašnerja nismo ujeli. Temu bi bili našteji nekaj palic, kakor bi on rad, da jih nam naštejejo, ker nas je šel lovit. Njemu bi se tako mazilo prav privileglo.“

„O, tako brez škode menda ni odnesel petá“, omeni drugi, „saj smo pridno tolkli po vsakem, ki se je pobiral. Zakaj nas hodijo tako lovit, kakor bi bili zverina in ne ljudje?“

„O, da bi le teh pohablencev kateri ne umrl!“ povzame tretji. „Kaj takega nismo mislili, saj nismo razbojniki. Tudi Prelaznik bo imel z njimi nadlego, če mu bodo dolgo stokali v hiši.“

Škoda, da nimamo žganja, sedaj bi se prilegalo po tolikem trudu“, reče četrti, na kar gre kuhar iskat ter res najde velik zaklad, jedno polno steklenico, ki je urno šla iz roke v roko in navdajala s svojo tekočino junake z novim pogumom.

„Jaz pa trdim“, omeni Francè po krepkih požirkih, „da sedaj ne bo za nas nič kaj varno, zlasti ker je Kašner odnesel peté. Ne bo imel poprej mirú, dokler se ne maščuje nad nami. Ubežniki smo le nesrečni. Toda branili se bomo do poslednjega izdihljeja.“

„Naj le pride še drugič, pa nam ne uide“, odvrne Luka, ki bi bil najrajši sam sebi pripisoval vso zaslugo nocojšnje zmage.

Takó pogovarjaje se so izpraznili naposled steklenico in šli počivat. Prestana nevarnost jim je še v spanju vzbujala hude sanje.

VII.

Preteklo je nekaj mesecev, sneg se je jel tajati, in pomlad viharnega 1848. leta se je bližala. Po vsem našem cesarstvu je vrelo ter kazalo, da se zbira grozna nevihta. Gospódi v grajščinah so gorela tla pod nogami, ker se je povsodi razlegal neprijetni glas, da mora nehati tlaka in desetina; kmet pa tudi ni rad zahajal na polje, ker so se od vseh strani čule plašne novice, da pride sovražnik v deželo. Nekateri so trdili, da pridejo Italijani, drugi zopet, da se bližajo Madjari. Vse je bilo zbegano, in življenje v tej zbeganosti je bilo neznosnejše kakor poznejši boji.

Sploh pa je vse kazalo, da se bliža velik prevrat. Da bi pa bila vlada pripravljena za vse slučaje ter mogla takoj izpočetka gasiti naraščajočo vstajo, potrebovala je v prvi vrsti vojakov. Toda kako jih dobiti, ko so se mladeniči odtegovali vojaščini in se rajši skrivali po gozdih? Grajščaki in župani so dobili nove pozive, naj privêdejo mladih ubežnikov, kolikor jih le morejo dobiti. Toda kaj, ko je postal ta lov poslednji čas tako nevaren! V splošni negotovosti pa tudi nihče ni nosil rad na prodaj svoje kože.

Najhuje se je jezil in razgrajal pogštanjski grajščak Kometar in objednem seveda tudi njegov valpet. Naj je še toliko pošiljal svojim podložnim županom pozive in grožnje, da mu naloge in privêdejo sposobnih mladeničev, bilo je vendar njegovo prizadevanje večinoma brez uspeha. Valpeta pa je najhuje jezilo to, da je bil njegov tekmeč, Podlesnikov Francè, še vedno prost in da se njegovemu pomočniku Kašnerju ni posrečilo dobiti ga v pest. Potem bi ga bil že odpravil, da bi mu vsaj nekaj let ne delal preglavice.

Kašner, najhujši preganjalec mladih ubežnikov, zbolel je kmalu po onem lovu nevarno in moral prebiti več tednov v postelji. Prehladil se je bil ter dobil vročnico. Kdor pozna tedanje razmere, ne more se čuditi, da so mu ljudje privoščili to nezgodo in mu želeli celó smrt.

Pa ni ga pobrala smrt. Čez par tednov je zopet ozdravel in predno je pretekel mesec, šel je že zopet s številnim spremstvom na lov. Hotel se je izkazati in pridobiti si izgubljeno slavo in veljavo.

Toda to pot ni šel loviti drvarjev. Dobro si je bil zapomnil, da ti ne poznajo šale. Poleg tega pa bi mu bili pomagači sami prvi odrekli pokorščino, ko bi jih bil vodil nad drvarje. Za namen svojega pohoda si je bil izbral Glažuto,

nahajajočo se v drugem, precëj oddaljenem jarku košatega Pohorja. Tu si je služilo svoj kruh dokaj mladih pomagačev, ki sicer niso bili posebni korenjaki, toda za silo so bili še dobri. „Ti se nam vsaj ne bodo ustavljali“, tako si je mislil Kašner.

Bilo je opoldne, ko dospó lovci do Glažute. Upajoč, da se mu ne bodo upirali, hotel je Kašner zvršiti svoj opravke po dnevu. Zaukazal je svojim pomagačem, naj zastražijo vhode v Glažuto, da nihče ne bo mogel zbežati, nato pa planejo vanjo, polové in povežejo delavce, ki jih zasačijo pri delu. To bo pametneje nego iztikati za njimi po noči.

Kakor rečeno, tako storjeno. Vendar kmalu se je pokazalo, da je delal Kašner račun brez krčmarja. Ko delavci zapazijo lovce pred vrati, res za trenutek osupnejo ter hočejo zbežati skozi stranska vrata. Ko pa najdejo tudi ta zastavljena, odločijo se mahoma za krepak upor.

V kótu velikega prostora je bilo nakopičenih dokaj steklenic, ki so bile pripravljene, da se razpošljejo v daljnje kraje. Ko torej Kašner in njegovi tovariši planejo v Glažuto, poskoči nekaj pogumnejših mladeničev k tem steklenicam, in ni poteklo pol minute, ko so jele frčati po zraku proti lovcem. Zamán so poskušali braniti se s palicami. Posledice tega boja so bile žalostne. Kamorkoli je steklenica priletela ter se razbila, pocedila se je kri. Tako je tudi najhrabrejšim in celó Kašnerju samemu kmalu upadel pogum. Videl je, da tudi od tod pojde s praznimi rokami. Vrhu tega je dospel skozi stranska vrata med delavce sam tovarnar ter s svojo navzočnostjo in z besedami vspodbujal zmagujoče delavce.

„Le po njih“, je kričal, „da bodo krvavi odšli domov. Tukaj sem jaz gospodar ter sem sam odgovoren za vas in za svoje podjetje.“ Seveda je bilo tovarnarju bolj mari za njegov dobiček kakor za moč države.

Delavci so radostno zvrševali njegovo povelje. Sicer pa tudi borba ni mogla biti dolga. Lovci niso mogli rabiti sile, bili so pa sami v veliki nevarnosti. Zato so se jeli umikati ter so bili veseli, da so imeli kam bežati. Naposled je priletela velika steklenica še Kašnerju na glavo ter ga hudo ranila: oblila ga je kri. Prijel se je za glavo ter otirajoč si oči, hitel za tovariši. Boj je bil končan in delavci so se oddahnili. Ob jednem pa je bil ta boj tudi konec Kašnerjeve slave.

Z zavezano glavo je prišel domov ter prebíl zopet nekaj dnij v postelji. Ker ga ni bilo v grajščino, pride ga grajski valpet sam obiskat. Grozno se razjezi, ko zvé, kaj se je zgodilo. Pa je bil tudi res že nezaslišán ta upor. Kaj takega se doslej še ni bilo pripetilo. Treba bo

z uporneži drugače postopati. Urno zopet zasede konja ter skokoma odjezdi proti grajščini povedat grajščaku, da so bili lovci vnovič tepeni.

Grajščak je rohnel in strašno preklinjal. Da se mu pripeti kaj takega, tega res ni pričakoval. Ko se mu jeza nekoliko poleže, ukaže pisarju napisati pismo naborni komisiji v Mariboru, da ji ne more oddati več nobenega novinca, dokler mu ne pošljejo čete vojakov, ki bodo ugnali uporneže. To je še tem potrebneje, ker se upor širi od dné do dné.

Bilo je lepega pomladnega jutra, ko je korakala po znani nam cesti v Pohorje četa vojakov. Grajski valpet jim je bil kažipot. Njegova mržnja do Podlesnikovega Franceta nam pravi, čemu jih vodi najpoprej nad uporne drvarje. Zaskočili so jih takó nepričakovano, da se niso utegnili braniti; jednega pa, ki je hotel zbežati, ustrelili so na begu. Bil je Luka.

Ko so drvarje povezali in odpeljali, šli so obiskat še Glažuto, da tudi tu kaznujejo uporneže. Toda tu poseže vmes tovarnar, ki zatrdi poveljniku s častno mož-besedo, da njegovim delavci pridejo sami, kadar bodo pozvani, da jih torej ni treba loviti in goniti. Valpet je sicer nekaj ugovarjal, ker bi se bil rad znosil nad delavci zaradi Kašnerja, toda četovodja ga ni poslušal, marveč odvédel ujete drvarje v Maribor, kjer so jih po prestani kazni takoj vtaknili v vojaške suknje ter jih odgnali proti Italiji. Od tega časa so jeli mladeniči v tem kraju sami zahajati k novačenju; konec je bil divjega lova.

Onega usodnega dné, ko so vojaki polovili drvarje, Podlesnikovega Franceta slučajno ni

bilo med njimi. Napotil se je bil po bližnici k znanemu nam krčmarju Rebku in, prišedši tje kaj, takoj zvedel, da so šli vojaki lovit drvarje, njegove tovariše. Vrniti se nazaj v hribe mu pač ni več kazalo, zato odide po stranskih potih in stezah proti svojemu domu. Hodil je ves božji dan, skrivajoč se pred ljudmi; šele zvečer, ko je bilo temno, prišel je trkat na domača vrata. Mati mu pride odpret in ko ga spozna, razjoče se bridko ter ga vsa razvneta objame.

Toda njegov prihod ni prinesel veselja v hišo. Ko domači zvedó, kaj ga je prignalo domov, prestrašijo se jako, vedoč, da sedaj zopet ne najde nikjer varnega zavetja. Kam naj ide, ko je povsodi vse razburjeno, ko mlade ljudi povsodi lové? Dolgo, dolgo so ugibali oče, mati in sin, kaj jim je početi; naposled pa si oče vendar-le domisli ter reče:

„Naš ‚karmoniš‘ Lorenc ima pripravljenega tesanega lesa za jeden splav, ki ga namerja v kratkem odpeljati na Hrvaško. Kaj, ko bi počakal par dnij doma, potem pa se odpeljal ž njim v imenu božjem:“

„Le naročite mu, oče“, odvrne Francé, „naj splav kmalu pripravi. Rad se odpeljem ž njim, samó da pridem iz tega pekla, kjer me vse zalezuje. Toda molčati bo moral, pa tudi vas prosim, da molčite.“

„To se umeva samo ob sebi“, pravi oče, radujoč se v duhu, da je našel zopet sredstvo, ki utegne odvrniti za nekaj časa pretečo nevarnost. Mati in sestri pa so le jokale. Ko po večerjajo, zleze Francé na svisli v seno, da se odpočije in okreпча za pot na Hrvaško.

(Dalje.)

Meta in Jaka.

Res ga ni dekleta,
Kot je naša Meta;
Hiši in družini
Sama gospodinji:
V osemnajstem letu
Komaj je na svetu,
Modra in poštena,
Kot ni vsaka žena,
Pametna, previdna,
Kakor ura pridna;
Umna je pri delu,
Kot nobena v selu.
Zmerom sama kuha,
Sama speče kruha;
Preskrbi živino,
Krmí perutnino,
In poletje celo
Odkazuje delo;

Tudi sama v polji
Dela vsem po volji.
Slušajo jo radi,
Ona se ne jadi.
Res ga ni dekleta,
Kot je naša Meta.

Pa je lepa tudi,
Da se vse jej čudi:
Lica nje rudeča
Daleč so slopeča,
Bistri nje očesi,
Vzorna vzrast v telesi,
Čilost in brhkota
Njenega života,
Nje smehljaji sladki,
Njeni glasi gladki:
Kdor jo zre in čuje,

Vsak jo občuduje.
Meta je pobožna,
S svojimi je složna;
Vedno rada moli
V cerkvi v prvem stoli;
Nič se ne ozira,
Knjižico prebira,
Prva v cerkev pride,
Zadnja ven odide.
In kar z lece čuje,
To pripoveduje;
Grdega z deklíči
Nič ne besediči.

Meta, duša zlata,
Deva je bogata;
Lepa bode vsota
Meti naši dota;

Tlačanje.

(Povest. — Spisal Podravski.)

(Dalje.)

VIII.

Francè se je skrbno skrival ves drugi dan, boječ se, da ne bi kdo zvedel o njem in ga naznanil grajščaku. Pripravljen je bil tudi za nevarnost, če bi morda vendar-le prišli lovci v očetovo hišo. Že kot deček je imel svoje skrivališče v kolnici poleg hleva: le-sem bi se bil sedaj zaril, ko bi bil kdo sporočil, da gredó lovci.

Da bi bil tako blizu svoje neveste in je ne obiskal, tega mu ni dalo srce, četudi bi se utegnili razvedeti, da je doma. Ko se je drugi dan zmračilo, mahne jo h Kosovim. Kako se začudijo sosedomi, ko ga zagledajo! In Lucija! Ni mogla izpregovoriti drugega kakor: „Oh, Francè, ali si ti? Koliko sem trpela!“ In zakrila je obraz z rokama, dala duška solzam in kakor bi omahnila od prevelikega ganjenja, naslonila se mu je na prsi. Tudi domači so si otirali solze, videč ta bridki prizor dveh ljubečih se src, ki pa morata toliko trpeti zaradi hudobnosti jednega človeka.

Ko se je nekoliko polegla prva razvnetost, gredó domači v stransko sobico, kjer so izpraševali Franceta o minulosti in bodočnosti. Vsem se je zdelo prav, da še odide iz doma in počaka, dokler se stvari ne obrnejo na ugodnejšo stran zanj in za Lucijo. Koliko je imela vprašanj šele Lucija! Bilo ji je prav, da odide Francè, vendar ni mogla biti prav vesela; zdelo se ji je, da bo zapuščena, brez varuha in da jo bo dohitela nesreča poprej, predno se vrne Francè.

Ura je bila potekla za uro, ko so še vedno skupaj sedeli Francè in Kosovi. Naposled vstaneta oče in mati. Vedela sta, da bi se pred slovesom ona dva še kaj rada pomenila sama, zato se poslovita srčno od Franceta, zlasti je mati jokala, kakor bi bil njen sin.

Kaj bi sedaj opisovali slovo obeh ljubečih se zaročencev! Saj tudi najnatančnejši opis vendar ne pokaže vse resnične žalosti onemu, kdor je ni poskusil ob jednaki priliki. Kadar veš, kaj bo s teboj in tvojimi, ločiš se sicer v žalosti, vendar ti je srce mirno. A kadar ti preti nevarnost in ti je bodočnost neznana, morda celó grozeča, nevarna, tedaj imaš tolažbo jedino le v sedanjem trenutku in si želiš, da bi bil dolg, dolg.

Toda, ali res nista imela nikake srečne nade za bodočnost? Pač jedno, in ta je bila tista, ki se je opirala na njeno neomahljivo zvestobo. Lucija je povedala Francetu vse natanko, kakó

jo zalezuje valpet, da ni nikdar varna pred njim, a zatrdila mu tudi, da ga sovraži kakor pisanega gada in rajši skoči v deročo Dravo, kakor bi vzela tega človeka.

Zvezde so svetile tako prijazno, da sta oba, stopivša iz veže pod milo nebo, nehoté večkrat pogledala na to krasoto.

„O, da morava biti ravno midva tako nesrečna, ko je vendar Bog nas vse ustvaril za srečo!“ potoži Lucija, in solza se je zasvetila v njenem očesu.

„Lucija, če prideva tje gori, tam bova srečna“, zašepetne Francè in si tudi sam obriše solze.

Med tem je šel proti njima oče; hotel je poklicati sina domov, ker se je bližal čas za odhod. Sin ga je zapazil že od daleč.

„Lucija, sedaj pa z Bogom, odriniti treba proti Hrvaškemu! Splav je pripravljen.“

„Francè, Francè, naj grem še jaz s teboj! Tukaj ne morem več živeti. Kdo me bo branil?“

„Naj se le drzne storiti ti kaj žalega! Sterem ga s to-le pestjo. Z mano pa ne moreš. Še sam ne vem, kam pridem.“

Kmalu je bil oče blizu in spoznal oba. Hudo mu je bilo priganjati ju, naj se ločita, a ni mogel drugače.

„Francè, čakajo te, hiti, da odrinete!“ zakliče mu lahko oče —, in poslednjo kapljico grenkosti izpijeta nesrečna zaročenca ob tem slovesu. —

Francè odide z očetom proti domu. Oče je imel drugačne skrbi kakor sin.

„Da se nevarnost preloži le za nekaj časa, pa bo dobro“, tolažil je sina. „Naprosil sem nalašč Lorenca, naj ti gre na roko. Ne boj se: On pozna Dravo in njene vrtince, kakor jaz svoj travnik. Upam, da dospete še pred svitom do Maribora. Do tje bi ne bilo zate varno voziti se po dnevju. Lahko bi te spoznali in zgrabili. Ej, splav je pa trden, trden!“

„Lepa vam hvala, oče, da tako skrbite zame, nikdar ne pozabim tega“, reče Francè razvnet. Opazil je bil ta čas, kar je bil doma, kako se je ljubljene oče postaral v teh tednih, odkar se nista videla. In vse to zaradi skrbi zanj, svojega nesrečnega sina.

Doma sta ju čakala dva že priletna možaka, „karmoniš“ Lorenc in njegov pomočnik. Mati je napravila vsem nekaj boljšega za odhodnico.

„Kdo vé“, mislila je, „kdaj zopet dobé kaj gorkega!“ In prav je mislila.

„Le jej, Francè“, nagovarja „karmoniš“ Lorenc domačega sina. „Pot bo dolga. Ako mi

pojde vse po sreči, ne mislim se ustaviti poprej nego v Varaždinu.“

Francetu pa ni prav nič dišala jed; le nekoliko se je mogel posiliti. Kamorkoli je pogledal, videl je samo otožne in objokane obraze. Pa tudi njemu samemu je bilo hudo in težko pri srcu, mnogo bolj nego takrat, ko je šel prvokrat iz doma. Ko povečerjajo, odmolijo še nekaj očenašev za srečno potovanje, nato pa odidejo vsi potihoma iz hiše. Bila je prijetna pomladna noč, kakoršnih se je Francè nekđaj tako veselil. A sedaj mu je to še množilo srčno bolečino. Stisnil je pod pazduho zveženj, ki mu ga je napravila mati in vanj povezala novo obleko, nekaj perila in jestvin, potlačil klobuk na glavo in urno korakal med spremljevalci. Želel je, da bi se čim najprej končalo to bridko slovo.

Kmalu so pri Dravi, ki jih pozdravi s svojim šumom. Tu je čakal pri obrežju h kolu privezani splav. Še jeden objem, še nekaj vnetih voščil „Bog te obvaruj!“ in nov tok solzá. Ko stopijo trije moški na splav in odsečejo kol, ob katerega je bil privezan, — splava lesovje po deročih valovih in odnese starišem in sestrama njih ljubljenca Franceta. Sam večni Bog vé, ali se bodo še kdaj zopet videli!

Francè, ki ni znal veslati, ni imel na splavu nikakega opravka. Vrh tega pa je tudi čutil v udih nenavadno slabost. Moral je sestiti in tako sedeč je gledal plavničarja, ki sta vodila splav po noči tako dobro, kakor malokdo po dnevu.

Na obeh stranéh so se videle na obrežju bele hišice, toda žive duše ni bilo nikjer. To jim je posebno ugajalo. Kmalu so dospeli vštric Vozenice, kjer je bival Francetov zakleti sovražnik, Kašner, kmalu tik Vuhreda in tako dalje. Moralo je biti okoli polnoči, ko so bili vštric Ruš, kjer se je Francè spomnil mogočne priprošnje Marije Device v Rušah ter zmolil v ta namen nekaj molitvic. In še predno je zapel zvon, zvo-neč jutranjico, pustili so že za seboj Maribor ter z dokaj ložjim srcem veslali proti Ptuju.

Tu se je jelo polagoma daniti in ob jednom je vstajala iz vode gosta megla. Dalj časa ni bilo mōči ničesar opaziti na obrežju. Samó splavi poleg obrežja in živo gibanje poleg njih je kazalo, da so že vštric Ptuja, kjer bi bili lahko priveslali h kraju in prodali svoje blago, ko bi jih ne bilo gnalo dalje v Varaždin. Précej pod mestom pa solnčni žarki prepodé meglo ter jamejo prijetno ogrevati naše potnike. Pa tudi dravski valovi so postajali slabejši, da včasih dalj ni bilo treba prijati za veslo. Plavničarja torej umakneta vesli iz vode, privežeta ju z vrvjo ter se približata na sredi splava k Francetu. Ta izvleče iz zveznja kruha, mesa in sira, da to použijejo, ker na vodi se oglašá, — kakor pravijo — pogostoma glad. Ko so zajutrkovali, nesla jih je voda naprej in naprej. Nekaj ur še, in pustili so za seboj zeleno Štajersko ter dospeli na Hrvaško.

(Konec.)

Na tuji zemlji.

XII.¹⁾

Ob Koloseju.

Omnis caesareo cedat labor Amphitheatro,
Unum pro cunctis fama loquatur opus.

(Marcijal.)

Rad se mudim, Kolosej, ob tvojih mrakōtnih zidinah,
Čudi se v čudu strmeč tvoji ogromnosti duh.
Še v podrtinah svedōk bahaštva in slave si rimske,
Carjev preširnih ponōs včrtan je še ti v zidéh.
Vse naj prekášala kdáj veličasti je tvoja mogočnost,
Kar je ustvaril jih svet, kar jih proslavljal slovēs.
Reko raztōčil zlatá ponosni je Tit ob zidanju,
Dvánajst je tisoč robōv težki usmrtil napōr;
Judov-robōv — nebēs jih strla je kazen zidarje,
Ker so zavrgli nekōč vogelni kamen svetá. —
Tōda, orjaški pomník, na tebi še druge sledove
Včrtane v skalnati zid gleda strmeče oko.

¹⁾ Glej „Dom in Svet“ 1892, št. 1—5; 1893, št. 2 in 3.

„DOM in SVET“ 1895, št. 4.

„Stari ste in izkušeni, vi veste, da bi ljudje malo govorili, ako bi govorili samo resnico.“

„Prav pravite, gospod, res je!“

Naposled so se domenili tako, da je šel snubit sam ujec Gropa na Molčinovo.

Na Molčinovem, kjer so se že tolikrat sporekli zato, ker niso hoteli dati Marjetice in so dolžili drug drugega, oklenili so se sedaj lepe prilike z obema rokama, da se jim zopet ne opesne in bi potem ne imeli zeta. Marjetica in mati nista več sanjari o stvaréh, ki so jima bile samo mimogredé prišle v glavo, ampak bili uverjeni, da kliče Bog človeka dovolj jasno v srcu, če le hoče poslušati.

In sedaj so Marjetici iznova zacvetla mlada lica, katerih cvetje je bila poparila žalost in skrb.

* * *

Lepo se živi v Globoki Dragi. Petáč še ni umrl. Skrb sinova ter negovanje in ljubezen sinahina mu je zdaljšala nit življenja. Še vedno

stopica okoli domovja, nekoliko je že sključen in čisto belih las, ter se raduje sreče sinove in svojih živahnih vnukov, ki se pulijo za kljukasto dedovo palico in preširno jahajo stara kolena, kadar se ded vsede.

Ko pa ob dolgih zimskih večerih, ali pa ob nedeljskih popoldnevih sedi družina okoli peči ali pa pod tepko, zasuče se govor dostikrat na preteklost, in malinarica Marjeta pripoveduje, kako je bilo nekdanj, ko so bili zanjo tako odločilni svèti Danske Marijanke in vzgledi slokega Janeza. Nič jima ne zavida, pa tudi ne očita, da sta Tončku udana še vedno. Saj mu je tudi ona sedaj dobra. Dasi je mnogo pretrpela zaradi Tončka, veseli jo, da je mož po prestani hudi pokori krenil na vse drugačno pot, na pot gorečega delovanja v natančni redovni pokorščini — v daljnji, daljnji deželi. Marjeta je prepričana, da je izbrisal svojo krivdo, da se mu torej lahko odpusté vse zmote in napaake, brez katerih ni noben človek.

Tlačanje.

(Povest. — Spisal Podravski.)

(Konec.)

IX.

To vam je bilo življenje na desnem bregu Drave, ko se je ustavil splav v Varaždinu! Plavci in vozniki, kupci in delavci, Hrvatje, Slovenci in tudi Ogri so se tukaj srečavali. Kupčija je sicer zaradi nevarnih časov zaostajala, vendar so se ljudje silno radi shajali tam, kjer so videli ali slišali kaj novega. Vsak novi splav je privabil veliko ljudij, kakor ob morju prihod nove ladije.

Lorenc ni sicer upal, da bo kmalu prodal svoje blago, vendar mu je bila ta dan sreča mila. Kmalu se mu je ponudil kupec, in dogovorila sta se za ceno. Med tem pa je naš Francè nemirno hodil sem in tje, ne vedoč, kaj bi počel. Kamor je pogledal, bal se je, da ga zazre kak stražnik in ga spozna kot vojaškega ubežnika. Govorica ljudij se mu je zdela ptuja; ni mogel umevati, o čem so se pomenkovali: „Kam pojdeš? Česa bi se lotil?“ Ta skrb ga je poprijemala in mučila. Zdelo se mu je, da je sam in zapuščen. Kam bi se obrnil med samimi ptujci?

Ko sta dognala kupčijo Lorenc in njegov pomočnik, napotita se v gostilno, da se okrepcata po težkem delu in trudu. Povabita s seboj tudi Franceta, ki je stal blizu njiju in vedno čakal, kdaj bodeta opravila. Hotel ju je vprašati za svèt, kaj bi storil, kam bi se obrnil. Vsi trije

stopijo v najbližjo gostilno. Tu pa najdejo le prav malo ljudij. Nekaj pivcev se je vsedlo na klopi v veži, v notranji sobi pri podolgasti mizi pa sta sedeli le dve ženski. Jedna je bila že priletna, druga pa še mlada, očitno njena hči. Prazni krožniki pred njima so kazali, da sta ravnokar obedovali. Tu-le-sem sedejo naši znanci. Lorenc naroči točarju, naj prinese vina in kako jed za obed. Nato pa jamejo ugibati, kdaj bi plavničarjema kazalo odpotovati na dom, in kakega opravka bi se poprijel Francè.

„Najbolje bi kazalo, da odrineva še nocoj, če bi se dobil kak voz“, reče Lorenc. „Jutri utegne biti še bolj trda zanj; tukajšnji vozniki pa so vajeni voziti tako po noči, kakor po dnevu. Bog dal, da bi se le za-te dobila kmalu služba!“

Po teh besedah nalije kozarec z vinom ter ga postavi pred Franceta:

„Na, pij Francè, vino ti prežene megle! Upam, da se ti bo tudi prav dobro godilo, bolje nego domá.“

Francè vzame kozarec, pa le malo izpije, ker pri slabi volji tudi najboljša kapljica ne gre v slast.

„Ne bodi otožen, saj si še mlad“, nadaljuje Lorenc, „pa se kmalu privadiš. Če se le kaj posebnega ne primeri, pridem letos še večkrat

doli, in če boš imel priliko, lahko se še kaj pomeniva.“

„Veselilo me bo“, odvrne Francè ter se zopet zamisli.

Ženski, sedeči poleg iste mize, poslušali sta nekaj časa ta razgovor, nato pa vpraša starejša:

„Vi ste s Kranjskega; poznam vas po jeziku.“

Davčni denar. (Slikal Tizian.)

Treba je omeniti, da bratje Hrvati ne poznajo različnih slovenskih pokrajin, in da imajo za Kranjca vsakogar, kdor govori slovensko.

„Mi smo s Štajerskega“, odgovori Lorenc.
 „To je vse jedno, jezik govorite pa vendarle kranjski.“

„Ej, ni res“, odgovori Lorenčev tovariš, ki je bil hodil v šolo: „govorimo slovenski, a ne kranjski.“

„Nikar se ne pričakajmo o jeziku“, odvrne Lorenc, „ko se lahko pomenimo kaj važnejšega. Ta-le mladenič bi rad dobil tukaj službo. Nemara pa je vam znano, kje bi se dobilo kaj pripravnega?“

„Ta-le mladeniči“ povzame ženska ter jame pozorneje ogledovati Franceta. — „Ali pa za hrvaški?“

„Sedaj še ne zná, pa kmalu se priučí, če ostane nekaj tednov tukaj. Samó, da bi se dobila služba.“

„Oj, če bi rad ostal, pa naj gre z nama,“ pravi ženska, ter pove: „Pri nas smo sedaj same ženske pri hiši. Moža sem pokopala pred dvema letoma, sina so mi pa pred nekaj tedni vzeli v vojake. Če hoče mladenič iti z nama, ne bo se mu godila slaba.“

Lorenc pomigne Francetu, naj sprejme to ponudbo, zakaj boljšega si iz početka ne more želeti. Francé je tudi takoj privolil, in zgovorna ženska mu je pravila, da ima za pol ure daljave od Varaždina obširno posestvo, več glav vprežne živine in konja, česar pa vsega ne morejo oskrbovati ženske.

Ko se pobotajo zastran plačila, počakata ženski še toliko, da se Francé dobro pokrepča, ker je bil še lačen, ter se posloví od tovarišev. Ta sta kmalu dobila voznika in konja, ki ju je na večer odpeljal proti domovini, Francé pa je odšel z ženskima, da se privadi novega življenja na Hrvaškem.

Prišedši na svoj novi dom opazi, da ima gospodinja še dve drugi hčeri, že dovolj zreli za možitev, izmed katerih se pa nobena ni dala primerjati njegoví Luciji. Tako vsaj se je zdelo Francetu, ki je neprestano mislil na svoj dom in nevesto. Drugih ljudi ni bilo pri hiši. Gospodinja mu je po večerji odkazala posteljo v hlevu, ob enem pa mu tudi izročila v oskrbovanje vole in konja. Utrujen po dolgi plovbi je kmalu zaspal, drugo jutro pa jel že ob svitu krmiti izročeno mu živino. Čutil se je zadovoljnega: saj je bil kakor samostojen gospodar. Poleg tega pa je imel tu še nekaj, česar je doma tako hudo pogrešal: bil je sloboden.

Ko so opravili prvo setev, zahajal je s konjem vsak teden v Varaždin, kamor je vozila gospodinja različno zelenjavo na trg. Tu je imel dovolj časa pogledati nekoliko na dravskem obrežju k plavničarjem, hoteč tu najti katerega izmed svojih znancev. Pa minula je pomlad, nastopilo že vroče poletje, toda njegovo pričakovanje je bilo še vedno brezuspešno. Siromak ni pomislil, da v tako viharnem času plavničarjev

ni mikalo zahajati tje doli, ker je bilo to zaradi naraščajoče vstaje na Ogerskem jako nevarno.

Toda jedenkrat, ko že skoro nikogar več ni pričakoval, vendar ni prišel zastoj. Prišedši k obrežju, zagleda že od daleč Lorenca in njegovega pomočnika, ki sta zopet dospela s splavom. Radosten pohiti k njima ter jima stisne roke, toda Lorenc je bil nenavadno resnoben. „Ali je imel sitnosti na vodi, ali kaj?“ misli si Francé, ko je Lorenc le kratko in nekako nehoté odgovarjal njegovemu vprašanju, kako se še imajo domá stariši in znanci. Pozabil ni sevéda vprašati tudi po Luciji, Lorenc je na to vprašanje molčal, kakor bi ga ne bil slišal. Ko se pa kupovalci nekoliko razkropé, povéde Lorenc Franceta nekoliko na stran, da ju nihče ne bi slišal, ter mu reče:

„Žalostno novico imam zate, in Bog ti preloži ta križ! Tvoja Lucija se je utopila v Dravi.“

Ko bi bila strela udarila z jasnega neba, ne bil bi se Francé huje ustrašil, kakor ob teh besedah. „Lucija — v Dravi — ne, to ni mogoče“, ponavljal je ter se prijel z obema rokama za glavo. „Kako morete biti tako zlobni in strašiti me s takimi nesrečnimi novicami?“

„Saj bi imel najrajši, da bi to ne bilo resnica“, povzame Lorenc, „toda, kar je, to je; s tako resnimi rečmi se ne šalim. Saj vem, da še nisi pozabil grajskega valpeta. Ta je kljub njenemu in njenih starišev ustavljanju lazil za njo toliko časa, da se ji je naposled zmešalo, na kar si je v dravskih valovih končala življenje.“

„Kdaj je bilo to?“ vpraša Francé, ki je šele sedaj jel nekoliko verjeti to grozno novico.

„Včeraj je bil teden, kar smo jo pokopali. Drava jo je vrgla na suho blizu Vozenice, in njeni žalostni stariši, ko so pozvedeli za-njo, dali so jo prepeljati na dom, in včeraj teden smo jo odnesli k večnemu počitku. Ne misli si, da bi me bil že zagledal tukaj, ko bi se to ne bilo zgodilo.“

„O ti peklenski človek!“ zavpije Francé ter jame stiskati pesti. „Ni ti bilo dovolj, da si mi ogrenil življenje, prognal me iz domovine; še njo, mojo drago nevesto, mučil si tako dolgo, da si je končala življenje! Le počakaj, kmalu pride čas, da poravnava račune!“

Utihne in molči nekaj časa; Lorenc ga gleda sočutno. Nato pa jame tarnati:

„Lucija, moja draga Lucija, torej te res več ne bom videl!“

„V večnosti se bodeta videla“, omeni Lorenc, ne znajoč najti v tem hipu za mladeniča druge tolažbe.

Ta še postoji nekaj časa ter si skrivoma otira solzé, ki so se mu udirale po licu. Nakrat pa se zgane stisne krepko Lorencu desnico ter zdirja na trg, kjer ga je že čakala gospodinja.

Kakor pijan je zapregel konja v prazni voz ter se odpeljal z gospodinjo na dom. Ko pa izpreže ter postavi konja v hlev, pobere skupaj svoje reči ter se jame poslavlja od dobre gospodinje:

„Dobro se imejte!“ pravi ji, „moja služba pri vas je končana. Moram domov in še danes, zakaj dobil sem od doma žalostno novico.“

„Ali so ti umrli oče, ali mati?“ vpraša gospodinja prestrašena in žalostna, ker ji je bilo žal za dobrim delavcem. Francè se je bil vsem prikupil in se že popolnoma privadil službe.

„Še nekaj hujšega je“, odvrne Francè, „toda vi mi ne morete pomagati, ako vam tudi povem. Povejte mi samó, ali bi mi posodili konja, da odjezdim na njem do Dobrove:“

„Če ga pošlješ po varnih rokah nazaj, ne branim ti ga vzeti“, reče gospodinja ter odide v hišo.

Po tem razgovoru pripravi Francè konja, gospodinja pa mu poskrbi večerjo. Ko nekoliko povečerja ter sprejme od gospodinje pogojeno plačilo, zasede konja in zdirja ž njim proti domovini.

X.

Na trbonskem pokopališču je klečal nekega jutra par dnij pozneje nad svežim grobom mlad človek ter dolgo, dolgo vneto molil. Bilo je videti na njem, da mu je bilo težko, da, skoro nemožno ločiti se od novo nasute gomile, ki je pokrivala zanj najdražje bitje. Naposled, ko se je že popolnoma zdanilo, skloni se še enkrat h grobu ter poljubi zemljo, na to pa vstane, prekriža se in odide gologlav, vedno še nekaj šepetajoč, s pokopališča. Ko dospe iz ograje na cesto, pokrije se ter nameri svoje korake proti Pogštanju.

Dasi je dobro pritisnil klobuk na oči, da ga ne vidimo dovolj v obraz, vendar po ravni rasti in gibčni hoji lahko kmalu spoznamo davnega znanca, Podlesnikovega Franceta. Sinoči o pozni uri je prišel domov in, ne da bi se pokazal domačim, danes rano vstal ter šel molit na grob svoje utopljene zaročenke, nesrečne žrtve človeške zlobe. Pa dalje ko se je mudil na grobu, bolj je dozoreval v njegovem srcu nesrečni sklep, da se mora maščevati. Poravnati mora s tem valpetom račun, naj ga to stane tudi življenje.

„Pokažem mu“, zamrmra polglasno sam s seboj, „kaj se pravi preganjati nedolžne ljudi. Nabijem ga takó, da me bo pomnil vse žive dni, naj se zgodi z menoj, kar hoče. To ni človek, to je zlodej v človeški podobi, pa tudi navzlic temu se ga bode prijela gorjača ali kamen . . .“

Ozira se, ker se mu zdi, da čuje za seboj korake. Toda kmalu se prepriča, da ni ničesar.

Ob jednom pa se tudi domisli svoje zaročnice ter jame zopet šepetati:

„Uboga Lucija! Kako hudo ji je moralo biti, ko ni imela nikogar, ki bi jo bil branil! Sreča zanjo, da ji je Bog vzel pamet. Stariši so se bali valpeta in njegovega vsemogočnega grajščaka preveč, a jaz mu pokažem, da se ga ne bojim.“

Ob teh besedah se približa gozdu ter se ozre okrog, kje bi se dobila kaka primerna gorjača, da ne pride do nasprotnika golorok.

Ko dospe v sredo gozda, pride mu naproti deklica. Ker ga je videla tako srditega, umakne se mu v stran, potem se pa še večkrat ozre za njim. Zdelo se ji je, da ga pozna, vendar si ni mogla takoj domisliti, kdo bi bil prav za prav.

On pa le gre naprej in, ko pride na kraj gozda, pripogne se na pot po precèj debel kamen, zavije ga v robec ter čaka. Upal je, da pride valpet todi-le mimo, ker se je hodil navadno vsako jutro zabavat po tej poti. Od grajščine se mu je zdelo dovolj daleč, da ga ne bi slišali, ko bi tudi klical na pomoč.

Čakal je in čakal, a nikogar ni bilo. Skoro mu je že presedalo čakati; zdajci pa se grajščinska vrata odpró, in na pragu se prikaže valpet s psom. Ta je bil pravi nebodigatreba za Franceta, ki je bil v svojih hudih naklepih psa popolnoma pozabil. Vendar pa je naumil celó ne gledé na psa napasti nasprotnika, če pride todi mimo.

Valpet se res napoti proti gozdu; pes ga je spremljal ter se mu dobrikal. Kmalu pa jame vohati, — zalaja jedenkrat, dvakrat, ter se zaleti proti borovcu, za katerim je čepel Francè. Tu pa se ustavi grozno renčèč.

Valpet, ki je mislil, da je pes zasledil kako žival, pokliče ga, češ, naj miruje; nato pa gre pogledat. Ko dospe že prav blizu, skoči Francè hipoma na noge, zavihití v robcu zaviti kamen ter zakriči: „Sedaj te imam, ti peklenski služabnik, sedaj mi več ne uideš! Povej, govóri, kje je moja Lucija?“

Na to mahne, a ne zadene nasprotnika. Spočiti valpet je po bliskovo odskočil, in Francetu je padel kamen na tla.

Toda, kakor bi trenil, skoči Francè k njemu ter ga s krepkimi rokami zgrabi za vrat. Težko bi se bil valpet ubranil krepkim pestém, ki so ga stisnile, da mu je kar kri zaostajala po žilah. Tu pa pride na pomoč svojemu gospodarju veliki pes, ki se vspne Francetu po hrbtu, zgrabi ga za vrat in urno podere na tla. Francè je bil mahoma ves razmesarjen in krvav, in pes, naščuvan od valpeta, zadajal mu je vedno nove in nove rane. Ko se je jel že tresti in se naposled ni več ganil, pokliče valpet psa s seboj ter gre nazaj v grajščino.

Francè se ni več zavedal. Gotovo bi umrl tu ob zadanih ranah, ko bi ne bila dospela po

poti ona deklina, katero je poprej srečal sredi gozda. Ko pride blizu ter ga vidi ležečega v krvi na cesti, grozno zakriči ter pohiti na vso moč nazaj v Trbonje povedat, da neki mlad človek, ki jo je poprej srečal, leži ubit na cesti, na oni strani gozda.

Mahoma se zbere nekaj možakov, da gredó pogledat, kdo bi bil ubit ob belem dnevu. Ko se približajo in ga dobro pogledajo, spoznajo — Franceta. Ležal je še v nezavesti, toda žila mu je še utripala. Urno mu obvežejo rane, položé ga na nosilnice, v naglici narejene, in odnesó nazaj v Trbonje v njegovo rojstveno hišo. Ko ga položé na postelj, gré jeden urno po duhovnika, ostali pa ga drgnejo ter pripravljajo k zavesti. In še predno je dospel duhovnik, zavedel se je ranjenec toliko, da je spoznal svoje domače ter mogel sprejeti svete zakramente za umirajoče. Spravljen z Bogom je izrekel dovolj glasno, da so ga vsi slišali, da obžaluje svoje maščevanje, odpušča tudi svojemu morilcu valpetu in da želi, naj ga pokopljejo poleg njegove zaročnice Lucije. Nato pa mu je jelo postajati zopet slabo in, predno je šlo solnce k božji milosti, bil je — mrlič.

Žalost roditeljev, sester, prijateljev in znancev je bila nepopisna. Mati je omedlela, sestri sta jokali, postarni oče pa je le vzdihoval ter gledal v tla. Vsi, ki so ga videli, bali so se za njegovo življenje.

Mrliča položé na pare ter prečujejo pri njem dve noči; tretje jutro pa ga je staro in mlado

spremilo k pogrebu. Pokopali so ga, kakor si je želel, poleg Lucije, pa tako, da sta oba imela le jedno gomilo, v kateri sta tičala dva križa.

* * *

Naša povest je pri kraju, le nekaj malega treba še omeniti.

Dasi je bila tlaka in rabota odpravljena že 15. vel. travna, zvedeli so za to naredbo tukajšnji prebivalci šele proti jeseni, ko je odmev: prostost, enakopravnost, doletel tudi v pohorske hribe. Pa so tudi jeli vreti od vseh stranij zatirani kmetje, da se nekoliko znosijo nad gospódo po grajščinah. Prihiteli so tudi na Pogštanj, toda onih, katere bi bili najrajši dobili — namreč grajščaka in njegovega valpeta — niso našli več. Popihala sta jo od tod, da ni bilo po njiju več duha ni sluha. Zgrabili so torej nekaj pisarjev, nekoliko jih pretepli, toda ubili niso nikogar. Tu se je pripetil slučaj, ki je vreden, da ga zapišem. Neki kmet je zgrabil postarnega pisarja za goste lase ter ga hotel krepko potresti, kar se nenadoma jako prestraši, ker pisar mu je bil ušel, njemu pa je vendar ostala, kakor si je mislil, njegova glava v rokah. Odtrgal mu je bil vlasuljo. — Ko so kmetje videli, da so jim pobegnili oni, nad katerimi so si hoteli ohladiti svojo jezo, razšli so se polagoma zopet, govoreč:

„Hudi časi so bili, hudi, katere smo prestali v tlačanstvu; Bog daj, da bi bili bodoči boljši!“

Prosjaku.

Ne vem, odkod in kdó si,
A da si človek, vem,
Kí miloščine prosi
In smili se ljudem.
Upala tvoja lica,
Upognjeno teló,
Tresoča govorica
In sólnzato okó,
Vse meni glasó priča,
Vse nosi temni znak,
Da te usoda biča,
Nesrečni ti prosjak.

Kar bodete storili —
Odrešenik nam dé —
Najmanjšim bratom v sili,
Storili ste zamé.
Ujétnikom slobode,
Nagotnim oblačil

In žejnim hladne vode
In gládovnim jedil,
Užaljenim utehe,
Popotnikom domú,
Sirotam varne strehe
In grešnikom mirú
Želimo, podarjujmo
Odprtega srca,
In zakon ízpolnjujmo
Najvišji od Bogá!

Ne vem, odkod in kdó si,
A da si človek, vem,
Kí smiljenja me prosi:
Oj, smili se ljudem!
Dobrótna roka vóli
Povsod tí dar bogat!
Še zame včasih móli,
Tí moj in — Kristov brat! —

Anton Medved.